gazete Manas

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğrenci Uygulama Gazetesi
Ocak / Январь 2014 • Жыл/Yıl • Сан/Sayı: 45 • http://media.manas.kg

Teknoloji

Арзан жана ыңгайлуу мобилдик тиркемелер

Hayatımızı Renklendiren Mobil Uygulamalar

13

kültür

Orta Asya'dan Anadolu'ya Göç eden

ULUPAMİRLİ KIRGIZLAR

Азиянын жүрөгүнөн батышка көчкөн Улуу Памир кыргыздары

8-9

haber

Ректор Себахаттин Балжы кыргыз элитасынын катарында

Rektör Prof. Dr. Sebahattin BALCI 100 Kırgız Seçkin Arasında

haber

KTMÜ 2013 yılının en iyi Üniversitesi seçildi

КТМУ “Жылдын университети” деп тандалды

2

“Фабула” гезити тарабынан 2013-жылдын 27-декабрда уюштурулган “Жылдын мыктылары” аттуу аземде Кыргыз-Түрк “Манас” университети “Жылдын мыкты университети” наамына татыктуу деп аталды.

Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Devlet Gazetesi olan Erkin Too gazetesinin 24 Aralık 2013 tarihindeki sayısında Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi 2013 Yılının En İyi Üniversitesi seçildi.

Жигити - шумкар, кыз - куудай кыргыздын оюну кыз куумай

At Üstündeki Heyecanın Adı: KIZ KUUMAY

6

Araştırma

ЭЛДИ ЭҢСЕТКЕН БРЕНД КИЙИМДЕР

Başımızı Döndüren Markalar

4

КТМУ “Жылдын мыкты университети” деп тандалды

Manas/iletişim

Manaspress

Жылдын мыктыларын аныктоого Кыргызстандагы компаниялар, фирмалар, ишканалар, окуу жайлар жана башка коомдун өнүгүшүнө салым кошкон бардык тармактар боюнча тандоо жүргүзүлгөн. Тандоонун жыйынтыктары смс жарыш аркылуу белгилүү болду. Коомчулуктун смс добушу менен Кыргызстандагы ЖОЖдордун ичинен “Манас” университети “2013-жылдын мыкты университети” деп табылган.

КТМУнун ректору проф. док. Себахаттин Балжынын айтымында бул сыйлык университетте эмгектенген жалпы жамааттыкы. “Университеттин алдыга койгон максаттарын ишке ашыруу үчүн маңдай терин аябай иштеп жаткан бардык кызматкер жана мугалимдерге учурдан пайдаланып ыраазычылыгымды билдиргим келет. Университетибиздин заманбап окуу шарттарын жана техникалык баазасын пайдалуу колдонуп, келечектин ээси болгон жаштарыбызга татыктуу билим берүүнү уланта бермекчибиз”-деди университеттин ректору.

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик “Эркин-Тоо” гезити да 2013-жылдын жыйынтыгы менен Кыргыз-Түрк “Манас” университетин “Жылдын мыкты университети” атады.

КТМУнун түзүлгөндөн баштап ушул күнгө чейин Кыргызстандын билим берүү тармагында кошкон салымы зор. Учурдун талабына ылайык татыктуу билим бергендиги үчүн университет эл арасында кадыр -баркка ээ. Пайдубалы, техникалык базасы жана билим берүү кепилдиги менен башка университеттерден айырмалангандыгы үчүн “2013-жылдын мыкты университети” наамына татыктуу теп табылды”, деп жазат “Эркин-Тоо” гезити.

KTMÜ 2013 yılının en iyi Üniversitesi seçildi

Manaspress

Fabula Gazetesi'nin düzenlediği "Yılın En İyileri" Töreninde, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi ödüllerine bir yenisini daha ekledi.

27 Aralık 2013 tarihinde Fabula Gazetesinin halk oylaması ve gönderilen sms'lerle seçtiği "Yıl'ın En İyileri" törenine Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Millet Vekilleri, Devlet Yöneticileri, İş Dünyası ve Kırgızistan'ın bir çok ünlü sima katıldı. Halk oylaması ve gönderilen sms'lerle Eğitim-Öğretim alanında 2013 yılının en iyi Üniversitesi olarak Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi seçildi.

Üniversite adına"Yılın En İyi Üniversitesi" ödülünü alan KTMÜ'nün Rektörü Prof. Dr. Sebahattin BALCI; Öncelikle bu ödülü iki kardeş ülkenin kurduğu Manas Üniversitesi'nde hiç durmadan ve büyük gayret sarfeden tüm çalışanlarımız adına aldığını söyleyerek teşekkür etti. Üniversite olarak alt yapısıyla , teknolojisiyle, laboratuarlarıyla, eğitim-öğretim kalitesiyle Kırgızistan da yaşayan, evlatlarımıza, öğrencilerimize, halkına hizmet eden bir üniversite olduğunu vurgulayarak 2014 yılı'nın tüm dünya insanlığına barış, huzur, sağlık getirmesini temenni etti.

Kırgızistan Cumhuriyeti'nin Devlet Gazetesi olan Erkin Too Gazetesinin 24 Aralık 2013 tarihindeki baskısında Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi 2013 Yılının En İyi Üniversitesi seçildi.

Erkin Too gazetesinde; Kuruluşundan günümüze kadar eğitim alanına büyük katkı sağlayan, modern teknolojilerin yardımıyla öğrencilerin gelişimini en çok artıran, halk arasındaki saygınlığı ve güvenirliği yüksek olan, alt yapısıyla, teknolojilisiyle, eğitim öğretim kalitesiyle diğer üniversitelerden farklı ve gelişmiş olmasından dolayı 2013 Yılının En İyi Üniversitesi Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi seçildi.

Ректор Себахаттин Балжы кыргыз элитасынын катарында

Ömer Küfrevi

Журналист Жыпара Жээналиеванын “21-кылымдын элита адамдары” аттуу китебиндеги Кыргызстандын жүз элитасынын катарында КТМУнун ректору профессор доктор Себахаттин Балжы да орун алды.

Үстүбүздөгү жылдын 25-декабрында КТМУда болгон жолугушууда Жыпара Жээналиева Себахаттин Балжыга китепти тапшырып жатып, билим берүүдөгү жигердүү эмгеги үчүн “2013-жылдын ректору” наамына татыктуу деп табылганын айтып куттуктады. Аталган китепте өлкө башчысы Алмазбек Атамбаев баш болгон маданиятына, билим берүүсүнө өзгөчө салымын кошкон инсандар, коомдук ишмерлер жөнүндө жазылган.

Rektör Prof. Dr. Sebahattin BALCI’ya Kırgızistan’dan Ödül

Jıpara DJEENALİEVA'nın editörlüğünü yaptığı ve Asiapress'in de yayınladığı 21. YÜZ YILIN ELİT İNSANLARI kitabında 21. Yüzyılda yaşayan Kırgızistan’ın 100 (yüz) seçkin İnsanı arasına üniversitemiz Rektörü Prof. Dr. Sebahattin BALCI da yer aldı.

Başta Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sayın Almazbek ATAMBAYEV’ın ve birçok önemli devlet ve halk adamlarının yer aldığı "YÜZ YILIN ELİT İNSANLARI" adlı kitapta; Prof. Dr. Sebahattin BALCI'nın Kırgızistan'a yapmış olduğu kültürel, sosyal, bilimsel katkılar ve üniversitemiz hakkında bilgiler yer aldı. 25 Aralık 2013 tarihinde üniversitemize gelen 21. YÜZ YILIN ELİT İNSANLARI kitabının editörü Jıpara DJEENALİEVA kitabını üniversitemiz Rektörü Prof. Dr. Sebahattin BALCI'ya takdim ederek Asiapress'in yaptığı araştırma sonucu yılın rektörü seçilen Prof. Dr. Sebahattin BALCI'ya 2013 Yılı'nın Rektörü belgesini takdim etti.

Manaspress

gazete Manas

• KTMÜ Adına Sahipleri
Rektör Prof. Dr. Sebahattin Balcı,
Rektör Vekili Prof. Dr. Asılbek Kulmırzayev

• Genel Yayın Yönetmeni
Prof. Dr. Mehmet Küçükkurt

• Yayın Koordinatörü
Dr. Ömer Çakın

• Yayın Danışmanları
Doç. Dr.. Ercan Oktay
Öğr. Gör. Dr. Bakıt Orunbekov
Dr. Erdoğan Akman

• Şef Editör
Ernist Kubatov

• Editörler
Ömer Küfrevi, Farida Seytaliyeva

• Sayfa Tasarımı
Aycamal Borisova
Bakay Abdimitalipov

• Yazışma Bilgileri
KTMÜ İletişim Fakültesi
Cal Yerleşkesi, Bişkek
• Tel +996(312)492756/1156
• editor@mediamanas.com

Yerel Süreli Yayın №1389 “ММК колдоо борбору” Fonu Matbaası’nda 2000 nüsha basılmıştır. Şipariş № 390

«МАНАС» ҮЧИЛТИГИ ЮНЕСКО ТИЗМЕСИНЕ КИРДИ

Айдай Амангелди кызы

“Манас” эпосу Юнесконун маданий мурастарынын тизмесине Кыргызстандын атынан киргизилди. Мындай чечим 4-декабрда аталган уюмдун Бакудагы өкмөттөр аралык 8-отурумунда кабыл алынды. Буга карата Кыргыз-Түрк “Манас” университетинде 11-декабрь күнү чакан кече өткөрүлүп ага Жогорку Кенештин өкүлдөрү, университеттин жамааты жана студенттердин катышышты.

Ömer Küfrevi

“Манас үчилтигинин Кыргызстандын атынан ЮНЕСКОнун материалдык эмес маданий мурастардын тизмесине катталышы кыргыз элинин зоболосун көтөргөн чоң майрам жана татыктуу жеңиш”,-деп баса белгиледи Юнеско иштери боюнча улуттук комиссиянын төрагасы жана КР ЖК депутаты Карганбек Самаков. Ошондой эле ЖК депутаты Кыргызстан ЮНЕСКОнун өкмөттүк аралык комитетине 25-өлкө болуп кошулгандыгын чоң сүйүнүч менен жар салды. “Кыргызстанды өз теңине албай жүргөн өлкөлөр, эми маданий мурастарын каттатууда эми биз менен эсептешүүгө мажбур экендигин баса белгиледи.

Жалпы түрк дүйнөсүнүн кубанычы менен Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин ректору проф.док.Себахаттин Балжы жана окутуучу Хусейин Исаев да куттукташты. Себахаттин Балжы “Манас” дастанынын дүйнөлүк деңгээлде таанылышы зор сыймык жана чоң жоопкерчилик экенин айтса, Х. Исаев бул иштин артында Карганбек Самаков баштаган топтун үч жылдык тынымсыз акыл-эс жана чебер дипломатия коштогон эмгеги жаткандыгын баса белгиледи.

Салтанаттын алкагында даярдоо курсунун студенти Акжолтой Канатбек уулу комуздун коштоосунда ырдады. Андан соң депутат К.Самаков тарабынан даярдалган “Башканы коюп, Манасты айт” аттуу документалдык тасмасы көрсөтүлүп, Манас үчилтигин Юнеско каттатуу иш-чарасынын жүрүшүнөн толук маалымат берди. Жолугушуунун соңунда манасчы Талантаалы Бахчиев Манастан үзүндү айтты.

MANAS DESTANI UNESCO LİSTESİNE GİRDİ

Ayday Amangeldi kızı

“Manas”, “Semetey”, “Seytek” üçlü trajedisi Kırgızistan adına UNESCO’nun kültürel miraslar listesine girdi. Bu karar 4 Aralık 2013 tarihinde örgütün Bakü’deki Devletlerarası 8. Toplantısı’nda kabul edildi. Alınan bu kararın ardında Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi’nde 11 Aralık 2013 tarihinde K.C. milletvekilleri, üniversitemiz öğretim elemanları ve öğrencilerin katılımıyla bir program düzenlendi.

UNESCO işleri ile ilgili milli komisyonunun vekili ve K.C. Milletvekili Karganbek Samakov: “Manas”, “Semetey”, “Seytek” üçlü trajedisinin Kırgızistan’ın adına UNESCO’nun maddi olmayan kültürel miraslar listesine kaydedilmesi Kırgız halkının otoritesini yükselten büyük bir bayram ve büyük bir kazançtır” dedi. UNESCO’nun hükümetler arası komitesine 24.ülke olarak katıldığını belirten Karganbek Samakov, “Kırgızistan’ı tanımak istemeyen ülkelerin bugünden itibaren kültürel miraslarımızı tanıyarak bizi dikkate almak zorunda kaldıklarını bildirdi.

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi’nin Rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı, bu kararın tüm Türk dünyasının ortak sevinci olduğunu belirterek, emeği geçenlere teşekkür etti. Manas Destanı’nın dünya seviyesinde tanınması büyük bir gurur ve sorumluluk olduğunu söyledi. Prof. Dr. Kuseyin İsayev ise bu işin ardında Karganbek Samakov başında durduğu heyetin üç yıllık akılı ve diplomasi içeren bir emeğinin olduğunu belirtti.

Programda hazırlık sınıfı öğrencisi Akcoltoy Kanatbek uulu komuzla şarkı söyledi. Ardından K.C. Milletvekili Karganbek Samakov tarafından hazırlanan Manas Destanı ile ilgili belgesel filmi gösterilerek, Manas Destanı’nın UNESCO’ya kaydetme işleri hakkında bilgi verildi. Toplantının sonunda manasçı Talantaalı Bahçiev Manas Destanı’ndan bir bölüm okudu.

Чыңгыз Айтматовду эскерүү жумалыгы өткөрүлдү

Улуу жазуучу Чыңгыз Айтматовдун 85-жылдыгына карата Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин Адабият, Коммуникация жана Көркөм өнөр факультеттери тарабынан 2013-жылдын 9-декабрынын 13-декабрга чейин Чыңгыз Айтматовду эскерүү жумалыгы өткөрүлдү.

Жумалыктын алкагында жазуучунун китептеринин жана сүрөттөрүнүн көргөзмөлөрү жана конференция өткөрүлдү. Жумалыктын ачылышында сөз сүйлөгөн КТМУнун ректору проф. док. Себахаттин Балжы: “Дүйнөдө жазуучулар көп, бирок Айтматовго окшогон жазуучуну табалбайбыз. Ал жөн гана жазуучу эмес, адамдык касиеттерди эң жөнөкөй кылып түшүндүрүү боюнча башка жазуучулардан айырмаланып турган. Айтматов кыргыз элин гана эмес, бүтүндөй түрк дүйнөсүн дүйнөгө тааныткан сыймыгыбыз”, - деди.

“Биз үчүн декабрь айы өтө маанилүү ай. Себеби, залкар жазуучубуз ушул айда туулган. Анын бүт чыгармаларында бүтүндөй адамзатынын көйгөйлөрү чагылдырылган. Адамды адам болуусун баса белгилеген. Жазуучунун чыгармаларында ар бир эл же улут өз жашоосун, кыялын, максатын, кайгыруусун жана ийгиликтерин өздөштүрүүсү”, - деди Адабият факультетинин деканы проф. док. Лайли Үкүбаева.

Ачылыштан кийин жазуучунун чыгармаларынын негизинде тартылган “Мен Тянь-Шань” жана “Кызыл алма” фильмдери көрсөтүлдү.

Büyük Yazar Cengiz Aytmatov Anıldı

Cengiz Aytmatov’un doğumunun 85. yıldönümü münasebetiyle Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Edebiyat, İletişim ve Güzel Sanatlar Fakülteleri bünyesinde 9 Aralık 2013 tarihinde Dehaya Saygı Cengiz Aytmatov'u Anma Haftası Etkinlikleri düzenlendi.

Ömer Küfrevi

Etkinlik kapsamında yazarın kitaplarından ve fotoğraflarından oluşan bir sergi açıldı. Ayrıca bu kapsamda Cengiz Aytmatov Konferansı da düzenlendi. Programın açılış konuşmasını yapan KTMÜ Rektörü Prof. Dr. Sebahattin Balcı: “ Dünyada birçok büyük yazarlar vardır ama Aytmatov gibi yazar yoktur. O sadece bir yazar değil, o insanlık kavramını en iyi şekilde işleyip dünyaya anlatarak diğer yazarların arasında öne çıkan, insanı, insan yapan değerleri en güzel şekilde işleyen ve bunun yanında kişiliğiyle karakteriyle örnek bir başka yazarda yoktur. Sadece Kırgız halkını değil, bütün Türk dünyasını dünyaya tanıtmayı başarabilen özel bir kişiliğe, haysiyete sahip bir insandır” dedi.

Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Layli Ükübayeva ise yaptığı konuşmada: “Bizim için Aralık en önemli aydır. Çünkü büyük yazarımız Cengiz AYTMATOV 12 Aralıkta doğmuştur. Onun tüm eserleri dünya ve insan doğasının problemleri hakkındadır. İnsanı, İnsan olmayı konu alan yazarımızın eserlerinde her halk veya millet kendi hayatını, hayallerini, düşüncelerini, üzüntülerini ve başarılarını bulabilmektedir” dedi. Konuşmalardan sonra yazarın eserlerinden uyarlanarak çekilen ‘Al Yazmalım’, ‘Kırmızı Elma’ ve ‘Ben Tien Shen’ filmleri konukların izlenimine sunuldu.

өздүк архив

Айдин Данияров: “Кыялдарым ишке ашты”

Adinay Berdialiyeva, Ayzat Sadırbekova, Sveta Kadırbekova

Адинай Бердиалиева, Айзат Садырбекова, Света Кадырбекова

Гезитибиздин “Экс-студент” рубрикасыныда студенттик жылдарында КТМУнун Студенттик кеңешинин төрагасы Айдин Данияров конокто.

Толук аты-жөнү: Данияров Айдин Мунарбекович.
Туулган жылы: 11-ноябрь, 1988-жыл.
КТМУда окуган жылдары: 2005-2010 –жыл.
Бөлүмү: Финансы жана кредит.

Манаста окуйм деген оюм жок болчу...

Мектепти аяктагандан кийин алгач Кыргыз- Орус Славян университетинин финансы жана кредит бөлүмүнө тапшыргам. Тапшырып коюп Ысык-Көлгө эс алганы кеткем. Кайра келгенимде ата-энем “Манас” университетине кабыл алынгандыгым жөнүндө кат берип, ойлонуп көр дешти. “Манаста окуйм” деген оюм жок эле. Жөн гана күчүмдү сынап көрүү үчүн КТМУга тест тапшыргам. Буга чейин бир таанышым ушул университет жакшы деп аябай мактаган. Акыры ойлонуп көрүп Манасты тандадым.

Тамашага түшүнүшчү эмес

Даярдоо курсунда окуп жүргөндө бир аз кыйналдым. Негизи мен Бишкек шаарындагы № 6 орус мектепти аяктагам. Орус мектепти бүткөндүктөн даярдоо курсунда, кыргызча жана түркчө окуу кыйын болду. Бул биринчи көйгөй эле. Экинчи жагынан Манаста окуган балдар тамашага түшүнүшпөйт экен. Бардыгы эле “ботаник”. Мисалы мектепте чогуу окуган балдар тамашаласам түшүнүшчү(-күлүп). Сабакта отурганда да уктап калган убакыттар да болгон. Бирок, бара-бара университетке, тамашага түшүнбөгөн группалаштарыма да көнүп кеттим.

Азыр да кайрымдуулук иштеримди улантуудамын

Коомдук иштер менен көп алектенчимин. Студент кезимдеги эң сүйүнгүргөн нерсе бул Студенттик кеңештин башчысы болушум. Студенттерге арналган көптөгөн программаларды түзгөнбүз. Алар менен тыгыз байланышта болуу мени кубандырчу. Ар кандай кайрымдуулук концерттерди уюштурчубуз. Мисалы “Жазгы шаң” кайрымдуулук концертин Кожомкул атындагы спорт ордосунда өткөргөнбүз. Мындан тышкары Кара-Балта шаарындагы Панфилов мектеп-интернатына ар кандай жардамыбызды берип, ал жакка Манас университетинин кыргыз тил классын ачканбыз. Азыр да кайрымдуулук иштеримди улантуудамын.

Кыялдарым ишке ашты

Негизинен мен студент кезимде эле иштеп баштадым. Алгач “Колл-центр Клайтнер” деген компанияда эки жыл иштедим. Бул менин расмий түрдө иштеген ишимдин эң алгачкысы болчу. Жаңы барганымда оператор элем, кийин даражам жогорулады. 2009-жылы тажрыйба алуу үчүн “Финанс Кредит” банкка ишке кирип, стажировкамды да ошол жердем өттүм. Банктын директору: “Бир айдын ичинде жакшы жыйынтык чыгарсаң сени расмий түрдө жумушка алабыз”-деген. Жакшы жыйынтык чыгаруу үчүн күнү-түнү дебей аракет кылдым. Албетте окуум бираз аксады, бирок жумуштан жакшы натыйжа чыгардым. Алгачкы маянам 4000 миң сом болчу. Бул банкта бир жарым жыл иштедим. Ошол эле жылы эл аралык Демир банкына жумушка чакырышты. Албетте бул сунуш мага майдай жакты. Банктын генералдык менеджери түрк улутунда болгондуктан менин түркчө билгендигим клиенттер жана башкаруучулар менен иштегенге жакшы өбөлгө түздү. Банкта жыйынтыктарга жетишкендигим үчүн жарым жылдан кийин менеджер даражасына көтөрүлдүм. Ал жерде ири жана VIP кардарлар менен иштештим. Ошол эле жылы квалификациямды жогорулатыш үчүн стажировкага Түркияга жиберишкен.

2013-жылдын ноябрь айында Кыргыз Дыйкан Банкына комерция бөлүмүнүн башчысы болууну сунуш кылышты. Бул банктын жаңы ачылгандыгына карабай бул сунуштан баш тарта алган жокмун. Анткени бул жерде өзүмдү көрсөтүүгө мүмкүнчүлүк бар эле. Учурда кардарларды насыя алууга үгүттөйм. Жакын арада жаңы өнөктөштөрдү жана стажерлорду чогултам деген ойдомун. Чынын айтсам мектепте окуп жүргөн кезимде эле банкта иштесем деп кыялданчуумун.

Учурда банктагы ишимден тышкары досторум менен бирге бизнес-консалтин компаниясын ачканбыз. Ар кандай проект жазаганга жардам беребиз. Бирок жумуштарым көп болгондуктан ал жакка көз сала албай калып жатам. Банктын төрагасы болгум келет (күлүп). “Аракет кылсам берекет” дегендей ар дайым аракет кыла бермекчимин. Мындан тышкары “Студенты тюркских стран” деген кайрымдуулук уюмун жетектеп келем. Жыл сайын балдар үйүнө жардам беребиз. Быйыл 2013-жылдын 28-декабрыда “Краснореченье” балдар үйүнө жардам берүүнү пландап жатабыз.

Aydin Daniyarov:

‘Hayallerim Gerçekleşti’

Gazetemizin ‘‘Eski Öğrenci” bölümünde bu defa öğrencilik döneminde KTMÜ Öğrenci Konsey Başkanlığı görevini yapmış olan Aydin Daniyarov’a yer verdik.

Adı ve soyadı: Daniyarov Aydin Munarbekoviç
Doğum yılı: 11 Kasım 1988
Üniversite yılları: 2005-2010 yıllar arası
Bölümü: Maliye

Okuldan mezun olduktan sonra ben de herkes gibi Kırgız-Rus Slav Üniversitesi’nin Maliye Bölümü’ne başvurdum. Kayıt olduktan sonra Isık Göle tatil yapmaya gittim. Tatilden geldikten sonra ailem Manas Üniversitesi’ni kazandığımı söyleyerek, tekrar düşünmemi istediler. Manas’ta okuyacağım hiç aklıma gelmezdi. Sadece sınava girmiştim. Tanıdığım insanlar bu üniversitenin iyi olduğunu söylemişlerdi ve çok övmüşlerdi. İyice düşündükten sonra Manas Üniversitesi’nde okumaya karar verdim.

Hazırlık sınıfında okurken biraz zorluk çektim. Aslında ben Bişkek şehrindeki 6 Numaralı Rus Okulu’nu bitirdim. Rus Okulu mezunu olduğum için hazırlık sınıfında Kırgızca ve Türkçeyi öğrenmek zor oldu. Bu ilk sorunumdu. Diğeri ise sınıf arkadaşlarıma eski okulumdaki gibi şaka yaptığımda anlamıyorlardı. Fakat sonunda şakalarımı anlamayan sınıf arkadaşlarıma da alıştım. Ders sırasında uyuyakaldığım zamanlar da oldu.

Öğrenciyken Yaptığım Hayırseverlik İşlerime Devam Etmekteyim

Sosyal işlerde çok aktif biriyim. Öğrencilik dönemimin en sevinçli olayı öğrenci konseyi başkanı olmamdır. Öğrencilerle ilgili birçok program düzenledik. Onlarla samimi iletişimde bulunmak beni mutlu ediyordu. Çeşitli hayırseverlik konserleri düzenledik. Kocomkul Spor Salonu’nda ‘‘Bahar Şenliği” adlı hayırseverlik konseri düzenledik. Bunun yanı sıra Çüy bölgesinin Kara-Balta şehrindeki Panfilov Yatılı Okulu’nda üniversitemiz tarafından Kırgızca sınıfı açıldı ve çeşitli yardımlar yaptık. Şu anda da hayırseverlik çalışmalarına devam ediyorum. 22 Aralık 2012 yılında arkadaşlarımızla beraber bu okula yılbaşı hediyeleri, yiyecek ve içecekler götürerek az da olsa katkıda bulunduk. Öğrenci kardeşlerim, hiç bir şeyden korkmayın, utanmayın ve arzuladığınız amaçlara ulaşmak için çaba gösterin. Günümüzde üniversitemizin öğrencilerine çok değer veriliyor. Çünkü aldıkları eğitim düzeyi yüksek. Öğrenci arkadaşlarıma sadece okumakla kalmayarak, her zaman aktif olmalarını öneriyorum.

Çocukluk Hayalim Gerçekleşti.

Öğrenciyken 2007 yılında çalışmaya başladım. ‘‘Koll Centre Klaytner” Şirketi’nde iki sene çalıştım. Bu benim resmi çalıştığım ilk yerdi. İlk başta operatör olarak çalışmaya başladım, sonra yükseldim. 2009 yılında tecrübe kazanmak amacıyla Finans Kredi Bankası’nda stajımı yaptım ve orada işe başladım. Banka müdürü: ‘Bir ay içinde çalışmada iyi performans gösterirsen resmi olarak seni işe alacağız” dedi. İşe girebilmek için gece gündüz çalıştım. Tabii derslerimden biraz geri kalıyordum. Ama iş yerimde iyi performans gösterdim. İlk maaşım 4000 Somdu. Bu bankada bir buçuk yıl çalıştım. Aynı yıl Uluslararası Demir Bank’tan iş daveti aldım. Elbette bu benim hoşuma gitti. Bankanın genel müdürü Türk olduğu için benim Türkçe bilmem Türk müşterilerle ve yöneticilerle rahat iletişim kurmamı sağladı. Bankada iyi bir çalışma performansı gösterdiğim için 6 ayda işletmeci görevine terfi ettim. Önemli VİP müşterilerle çalıştım. Aynı yıl tecrübe almak amacıyla beni Türkiye’ye staja gönderdiler.

2013 yılının Kasım ayında Kırgız Dıykan Bankası Ticaret Bölümü’nün başkanı olmamı teklif etti. O bankanın yeni açılmasına rağmen teklifini reddetmedim, çünkü kendimi göstermede güzel bir fısattı.

Banka Başkanı Olmak İstiyorum

Bu günlerde arkadaşlarımla beraber Biznes-Konsaltin Şirketi’ni açtık. Çeşitli projeler yapmaya yardım ediyoruz. Ama işlerim yoğun olmasından dolayı o projeye yeterince vakit ayıramıyorum. Bununla birlikte Türk Ülkelerinin Öğrencileri adlı hayırseverler grubunu yönetiyorum. Her sene çocuk evlerine yardımlarda bulunuyoruz. Bu sene ise 28 Aralık 2013 tarihinde Krasnoreçen Çocuk Evi’ne yardım etmeyi planlıyoruz. Bana göre yardım etmek herkesin görevidir.

Gelecekte kendi işimi kurmayı düşünüyorum. Bunun yanında banka genel müdürü olmak istiyorum. Harekete bereket denildigi gibi her zaman çaba gösterip çalışacağım.

Максатыбыз эски ырларды жаңыча стилде, жандуу үн менен ырдоо

Алтынай Жумалиева,
Жыпара Дөөтказы кызы

Жети мырзадан турган “Чоро тобу” Түркиянын Эскишехир шаарында 17-21-декабрда өткөрүлгөн “Түрквизион- 2013” фестивалына Кыргызстандын атынан катышып, сегизинчи орунга ээ болушту. “Ой тобо”, “Кантым бар”, “Алтынчы күнү кечинде” ырларын ырдап, коомчулуктун сүймөнчүлүгүнө айланган Чоро тобун кепке тарттык.

өздүк архив

- Топ качан түзүлгөн жана “Чоро” деп аталып калышынын себеби эмнеде?

- Топтун түзүлгөнүнө бир жылдын жүзү болду. Тагыраак айтканда 2012-жылы “Фрунзе life” аттуу ретро-фестивалына эски ырларды жаңыча ырдоо талабы менен уюштурулган. Тобубузга “Чоро” деген ысымды ыйгардык. Антип атообуздун себеби, биринчиден, конкурста жалаң айтылуу композитор Чоро Кожомжаровдун репертуарындагы ырларын аткаруубуз, анан дагы агабыздын мен туулуп-өскөн Нарын районунун Учкун жергесинен, үчүнчүдөн, ал киши Кыргызстандын эстрадасын баштаган киши болгондуктан, анын атын өчүрбөй, келечек муунга жеткирүү тилегибиз болду. Кошумчалай кетчү нерсе, топтун ачылышына эң көп салым кошкон топтун солисти Күмөндөр Абыловдун уулу -Аваз . Негизинен топ ачуу идеясы баарыбызда эле болгон. Бирок, демилгени көтөрүп чыккан Аваз болду.

- Музыкалык билимиңиздер барбы?

- Топтун курамы тууралуу айта кетсек топтун көркөм жетекчиси Марат Абылов К.Абыловдун бир туугалы, топтун башкы солисти Нурболот Күмөндөрдүн агасы Теңизбек Абыловдун уулу. Ал эми топтун курамындагы Аваз- Күмөндөр Абыловдун өзүнүн уулу. Калгандары жөнөкөй эле жигиттер. Алтообуз Муратаалы Күрөңкеев, ал эми Нурбек аттуу солистибиз Мукаш Абдраев атындагы окуу жайларын бүтүргөнбүз. Учурда баарыбыз Улуттук консерваторияда билим алуудабыз.

- Негизинен элге көрүнүш үчүн шоу дүйнөгө аралашыш керек. Бирок, биз анткен жокпуз. Учурда жөн гана чыгармачылык менен алектенип жүрөбүз. Ушул күнгө чейин ырларды даярдап, тажрыйба топтоп, машыгып жүрдүк. Кыскасы телевидениеге өзүбүздү жарнамалоо биз үчүн жат көрүнүш. Себеби топ элге таанылуу максатында түзүлгөн эмес. Буга чейин 2012-жылы “Супер инфо” гезитинин тандоосу менен “Супер топ” наамын алганбыз. Мына минтип “Түрквизион – 2013” фестивалынын тандоо турунан жеңишке жеттик. Бул биз үчүн сыймык...

- Топту түзүүдөгү негизги максатыңыздар кандай эле?

- Эски хит ырларды унутпай жаңыча стилде, жандуу үн менен ырдап жандандыруу. Ошол эле учурда жаңы ырларды да жаратып, элдин табитин оңдоо. Белгилүү болгондой азыр фонограмма менен оозорун гана кыймылдаткан ырчылар көбөйүп кетти. Алар убактылуу жарк эткени менен тез эле өчүп калып жатышат. Жасалма жол менен эмес, өнөрү менен таанылгандар элдин жүрөгүнөн орун алат.

- Сахна адамдарынын басымдуу бөлүгү үчүн тойлордо ырдоо кадимки эле көрүнүш, сиздер буга кандай карайсыздар?

Албетте, тойго барбай койсо да болбойт. Бирок, көп учурда бара албай калабыз. Себеби, биз башкалардай болуп “минусту” мини-дискке жаздырып алып ырдабайбыз. Ар бир чыгармабыз жандуу үндө жана аспаптарда ойноо менен аткарылат. Аспаптарыбыз болсо көлөмдүү аларды ташып жүрүү да бир топ ыңгайсыздык жаратат. Кеткен чыгымды да актабай калган учурлар болот. Эгер шарт түзүп беришсе бара беребиз.

-“Түрвизион – 2013” фестивалына кантип катышып калдыңыздар?

Топтогу Адилет “Тумар” радиосунда үн коштоочу болуп иштейт. Ошондогу берүүсүндө дал ушул фестивалды жарнамалап калыптыр. Ал бизге катышып көрөлү деген сунушун киргизди. Кийин телевизордон да жарнамасын көрүп, байланышып маалымат топтодук. Топ да катышса боло тургандыгын билип, тандоого барып калдык. Негизи жеңиш оюбузда жок эле. Мүмкүнчүлүктөн пайдаланып, өз күчүбүздү сынап көрөлү дедик. Анын үстүнө алты кишинин жол чыгымын көтөрбөсө керек деп да ойлодук. Албетте күчтүү атаандаштар болду. Упай боюнча алып караганда, жарым финалда эң эле көп упай топтогон Курал Чокоев, андан кийин Замира Осмонова аттуу кыз болду. Ал эми финалда Курал менен биздики тең болуп калды. Акырында биз көрөрмандардын смс добушу менен алдыга озуп чыктык. Буйрук экен, жеңишке жеттик. Биз үчүн күтүлбөгөн белек болду.

Маегиңиздерге чоң рахмат!

Çoro Grubu’na Kümöndör Abılov’un akrabaları mı toplandı?

Altınay Cumalieva,
Cıpara Döötkazı Kızı

Çoro Grubu yakın zamanda Bişkek’te düzenlenen Türkvizyon-2013 elemelerinde finale kalarak Türkiye'nin Eskişehir şehrinde 17-21 Aralık tarihleri arasında düzenlenen yarışmada Kırgızistan’ı temsil etti. Oy Tobo, Kantın Bar, Cumartesi Akşamı şarkılarını söyleyen Çoro Grubuyla reportaj yaptık.

Çoro Grubu ne zaman kuruldu ve neden grubunuza Çoro adını verdiniz?

Grup bir yıl önce kuruldu. Tam olarak söyleyecek olursak şehrimizde eski şarkıları yeniden söyle 'Frunze life' atlı festival düzenlendi. O yarışmaya katılmak için bir araya geldik, şarkılar hazırladık ve gruba 'Çoro' adını verdik. Birinci olarak adımızı böyle koymamızın sebebi yarışmada sadece Çoro Kocomcarov'un şarkılarını söyleyecek olmamızdı. Kırgızistan'ın öncüsü olduğundan onun adını yeni nesillere aktarabilmek için bu adı verdik.

Daha bu konuda söylenecek çok şey var, bu grubun kurulmasını sağlayan Kümöndör Abılov'un oğlu Avaz'dır. Aslında grubu açmayı bizde düşündük fakat o bize öncü oldu.

Müzik eğitiminiz var mı?

Altımız Murataalı Kürönkeev Lisesi'nden, Nurbek ise Mukaş Abdraev Lisesi'nden mezun oldu. Şu an hepimiz Milli Konservatuar'da okuyoruz.

Grubun kurulmasında ki en önemli amaç neydi?

Eski çok dinlenen nostalji olan şarkıları yeniden yorumlayarak insanlara eğlenceli müzikler sunmak istiyoruz. Son zamanlarda fonogramma ile şarkı söyleyenler çoğaldı. Onlar biraz ünlenecek fakat yakın zamanda bu ünlerini yitirecekler. Tam tersi yetenek ile bir yerlere gelenler ise senelerce bu ünlerini koruyup ölmeyecekler diye düşünüyorum.

Eski zamanlarda sahne adamlarının bir bölümü için düğünlerde şarkı söylemek önemliydi. Siz bu düşünceyi nasıl görüyorsunuz?

Elbette, düğüne gitmemekte olmaz. Ama çoğu zaman gidemeyebiliriz. Sebebi, biz başkaları gibi playback yapıp şarkı söyleyemeyiz. Bütün şarkılarımız kendi sesimiz ile çıkarıp müzik aletleri ile kullanarak yapıyoruz. Müzik aletlerini taşımak ise büyüklüğünden dolayı sorun olabiliyor. Masrafları karşılayamadığımız zamanlarda oluyor. Eğer belli bir plan çerçevesinde olursa gidebiliriz.

Türkvizyon-2013 festivali nasıl katıldınız?

Gruptaki Adilet 'Tumar' radyosunda sesçi olarak çalışıyor. Oradaki seslendirmesinde reklam vermişlerdi. Bu yarışmayı O bize teklif etti. Sonra televizyonda da reklamını görüp, yarışma hakkında bilgiler topladık. Grup olarak katılabileceğimizi öğrenip, yarışmaya kaldık. Genel olarak kazanma düşüncesi yoktu, elimizdeki imkanı kullanıp kendimizi deneyelim diye katılmaya karar verdik. Bununla birlikte altı kişinin masrafını kaldıramayacaklarını düşündük. Sonunda zafere ulaştık. Bizim için beklenmeyen bir hediye oldu.

Teşekkürler!

Жигити - шумкар, кыз - куудай кыргыздын оюну

Кыз куумай

Бакай Абдимиталипов

Асел Моконова,
Саадат Токтоболот кызы

Asel Mokonova,
Saadat Toktobolot kızı

Кыргыз эли байыртадан көчүп-конуп, ат жалында көп жүргөндүктөн, буга шайкеш ат үстүндө ойнолуучу оюндары көп. Алардын бири кыз куумай тууралуу сөз кылмакчыбыз.

At Üstündeki Heyecanın Adı: KIZ KUUMAY

Kırgızlar göçebe halk olmasından dolayı eski zamanlardan bu yana hep at sırtında vakit geçirmişlerdir. Kırgızların yaşamında atın ayrı bir yeri bulunmaktadır. Kırgız milli oyunlardan biri olan Kız Kuumay'da da at önemli bir görev üstlenmektedir

Кыз куумай аял-эркек теңдигинин далили

Кыз куумай байыркы оюндардын бири. Анын тарыхый мааниси никелешүүгө барып такалат. Салтка ылайык эгер жигит оюнга түшкөн кызга жеткен болсо, ага үйлөнүшү керек болгон. Салт боюнча кыз мине турган атын өзү тандап жигиттен алдыга чыгып, жигит артынан кубалап жөнөйт. Эгер кызга жеткен болсо бетинен өпкөн, жетпей калса жигит кыздан камчы жеген. Бул оюндун негизги максаты кыздын жигитке жеткирбей качуусу. Жигиттин да кызга жетүүгө далалат кылуусу болуп саналат. Азыркы учурда да Кыз куумай тойлордо, майрамдарда ойнолуп келет. Бирок түпкү маанисин жоготуп, тамашалуу көрүнүшкө айланган. Оюндуу кыргыз коомундагы аял-эркек теңдигинин бир далили катары да мааниси бар.

"Адам баласы ойноп жатып, тоскоолдуктарды жеңүүнү үйрөнөт"

Филология илимдеринин кандидаты, ага окутуучу Уланбек Алимов: "Ат оюндарынын негизги өзгөчөлүгү диний ритуалга таянат. Эгерде салттык же диний ишенимдер болбосо оюндар аң сезимде калыптана албайт. Кыз куумай архаикалык ат оюндарынын бири болгондуктан салттык ишеним менен тыгыз байланышта. Нидерландылык философ, тарыхчы-окумуштуу Йохан Хейзинганын "Homo ludens" аттуу эмгегинде "Адам баласы башкалардан айырмаланып ойлонот, дайыма ойноп турушу керек. Эгер ойнобосо жашай албайт. Адам баласы ойноп жатып, жашоосундагы тоскоолдуктарды кантип жеңүүнү үйрөнөт,"- деп жазылган.

Кыз куумай тойдун көркүн ачкан улуттук оюндардын бири. Кыз куумай оюнунун башка оюндардан айырмаланып турган өзгөчөлүгү - кызга көп жеңилдиктин берилиши. Көчмөн маданиятта бир кишиге ат берилип жатканда ал сөзсүз өзүнүн жөндөмүн көрсөтүшү керек болгон. Мындай көрүнүш кыз куумайга да мүнөздүү. Кызга күлүк ат берилиши – кыздын даражасы жогору экендигинин далили. Ал эми алдыга кое берип, камчы бериши – кызга болгон урмат-сыйы,"-деген оюн билдирди Уланбек Алимов.

"Европа аялдарынын дагы атты мыкты мине ала тургандыгын көрсөткүм келди"

41 жаштагы Клаудия Нолл айым өткөн жылы кыз куумай оюнуна катышып жеңүүчү аталган. Немис улутундагы Клаудия өзү катышкан кыргыз улуттук оюну тууралуу төмөндөгүлөрдү айтып берди: "Кыз куумай оюнуна алгач 2012-жылы жай айында Таласта катышкам. Кыргызстанга келгенге чейин Ирландияда профессионалдуу чабандес, саяпкер болуп иштегем. Бул жерге келишимдин негизги себеби кыргыз элинин жылкыга аяр мамиле жасаганы болду. Буга чейин оодарыш, көк бөрү жана кыз куумай тууралуу угуп кызыкчумун. Булардын ичинен кыз куумайга гана кыздар катыша ала тургандыгын уккандан кийин катышып көрүүнү чечтим. Кыз куумайга катышуудагы максатым - жеңүү жана аялдардын дагы, анын ичинде европалык аялдардын да атты жакшы мине ала тургандыгын көрсөтүү. Ошол оюнга чейин чоң масштабдагы ат оюндарына катыш келгем. Бирок кыз куумай оюнунда болуп көрбөгөндөй өзгөчө толкундандым. Акырында жеңишке жетишкендигиме аябай кубандым. Атаандашым мени куттуктап балмуздак алып бергени эсимден кетпейт"-деди (күлүп).

Ички дүйнөңдө адреналин болот

Кыз куумайды 5 жылдан бери ойноп келген, ат чабыш боюнча машыктыруучу Жаныбек Дүйшебаев: "Кыз куумай оюнун ойноп жаткан мезгилде ички дүйнөңдө өзгөчө бир адреналин болот. Күйөрмандарын сени колдогон кыйкырыгынан өзгөчө толкунданасың. Бул оюн коңшу Казакстанда, Өзбекстанда өткөн тойлордо да ойнолуп келет. Азыр илгеркидей кыз куумайга көп көңүл бурулбай калды. Колдоого алып өнүктүрсөк, олимпиада оюндарынын катарына кошулса жакшы болмок"-деген өз пикирин айтып өттү.

Кыз куумайдын эрежелери

Кыз куумай оюну азыркы учурда тойлордо жана майрамдарда ойнолгондуктан, атайын даярдык менен өткөрүлөт. Кыз куумай оюну узундугу 1,5 чакырымга чейин келген талаада же ат майданында өткөрүлөт. Оюнга 2ден 20га чейин оюнчу катыша алат. Оюндун жүрүшүндө, жолду кесип өтүүгө, өзүнүн атын экинчи катышуучунун атына карай багыттоого, омуроолотууга, биреөнүн атын токтотууга, ага тоскоол болууга же камчы менен чабууга тыюу салынат. Эреже боюнча кыз старттык сызыкчадан 25-30 метр алдыда болот. Атайын белги берилгенде, кыз биринчи чаап жөнөйт. Ал эми жигит болсо ага жетүүгө аракеттенет. 150-200 метрлик аралыктын ичинде жигит кызды кууп жетсе, анда ал кыздын бетинен өбүүгө акылуу (баш кийимин кыздын аркасына тийгизсе да болот). Бул жеңиштин белгиси. Эгерде жигит жетпей калса, бурулуп кайра артка чапканда, оюнчулардын оруңдары алмашып, эми кыз жигитти кубалайт. Эгерде кыз жетип алса жигитти далыга камчылайт. Кызды кууп жете албаган жигит мелдешке андан ары катышуу укугунан ажырап, кезек командадагы кийинки жигитке берилет.

Erkek kıza yetişirse onunla evlenir

Kız kuumay eski oyunlardan biri ve temel anlamı nişanlanmaya dayanır. Geleneğe göre eski zamanlarda kız kuumay oynarken eğer erkek kıza yetişirse onunla evlenmesi gerekiyordu. Kurala göre kız bineceği atı kendisi seçer ve rakibinden metrelerce öne çıkıp kaçar, erkek ise ardından kovalamaya başlar. Eğer kızı yakalarsa yüzünden öper, eğer beceremezse kız onu kamçıyla döver. Bu oyunun amacı kızın, rakibine kendini yakalattırmaması ve erkeğin de kıza ulaşmaya çalışması. Günümüzde Kız kuumay bayramlarda ve düğünlerde oynanmaktadır. Fakat temel anlamını kaybederek eğlenceli bir görünüşe dönüşmüştür. Oyun kadın erkek eşitliğinin bir kanıtıdır.

Kız kuumay insana engellerle mücadele etmeyi öğretir

Öğretim Görevlisi Dr. Ulanbek Alimov: 'At oyunlarının temel farklılığı dini ritüele dayanmasıdır. Eğer dini ya da geleneksel inançlar olmazsa oyunlar bilince yerleşmez. Kız kuumay antik at oyunlardan biri olduğu için geleneksel inançlarla sıkı bağlantısı vardır. Hollandalı filozof, tarihçi, bilim adamı Yohan Heyzinga'nın 'Homo ludens' adlı eserinde 'İnsanoğlu başka canlılardan düşünme yeteneği olduğu için farklıdır ve her zaman oynaması lazım. Eğer oynamazsa yaşayamaz. İnsan oynarken hayatındaki engellerle mücadele etmeyi öğrenir,' diye yazılmaktadır. Kız kuumay bayramlara güzellik katan Kırgız milli oyunudur. Başka oyunlardan farkı kıza birçok kolaylığın verilmesi. Göçebe kültürde bir insana at verildiği zaman o kendi yeteneğini göstermesi lazımdı. Kız kuumay'da da böyle. Kıza daha güzel atın verilmesi kızın yüksek seviyede olduğunu gösterir. Kızı rakibinden metrelerce öne çıkarıp kamçı vermesi ise kıza saygı duyulmasıdır' diye konuştu.

'Avrupalı kadınların da ata binmede yetenekli olduğunu göstermek istedim'

41 yaşındaki Alman bayan Claudia Knoll bir sene önce Kız kuumay oyununa katılıp kazanmış. Katıldığı Kırgız milli oyunu hakkında Claudia şunları anlattı: 'Kız kuumay'a ben bu güne kadar ilk ve yalnız bir kez 2012 yılında Talas'ta katıldım. Kırgızistan'a gelmeden önce İrlanda'da profesyonel at oyuncusu ve at terbiyecisi olarak çalıştığım için buraya gelmemin bir sebebi Kırgızların ata özen göstermesi oldu. 'Kız kuumay'a katılana kadar Kırgızların Oodarış, Kök börü ve Kız kuumai gibi milli oyunlarının olduğunu duydum. Sonra bunların içinden sadece Kız kuumay'a kızların katılma hakkı olduğunu öğrendikten sonra katılmaya karar verdim. Bu oyuna katılmadaki amacım kazanmak ve kadınların, özellikle Avrupalı kadınların ata binmede becerikli olduğunu kanıtlamaktı. Kız kuumay'a kadar birçok büyük at yarışmalarına katıldım. Ama Kız kuumay'ı oynarken çok heyecanlandım. Sonunda kazandığıma çok sevindim. Rakibimin beni kutlayıp bana dondurma hediye ettiğini hep yüzümde tebessümle hatırlıyorum. Gelecekte bundan başka da Kırgız milli oyunlarına katılmak istiyorum.

Kız kuumayı oynarken iç dünyamda adrenalin olur

Kız Kuumay'ı 5 yıldan beri oynayan, at yarışmaları antrenörü Canıbek Düyşebaev: 'Kız kuuma'yı oynarken iç dünyamda adrenalin olur. İzleyiciler seni destekleyip alkışlayarak bağırdıklarında ayrıca heyecanlanırsın. Bu oyun komşu ülkeler Kazakistan'da, Özbekistan'da da oynanıyor. Şimdi ise Kız kuumay'a ülkemizde önceki gibi özen gösterilmiyor. Eğer bu milli oyun geliştirilip, olimpiyat oyunlarının listesinde yer alması çok güzel olacak' şeklinde konuştu.

Kız kuuma'yın kuralları

Kız kuumay günümüzde düğünlerde ve bayramlarda oynandığı için özel hazırlıklar yapılarak düzenlenir. Oyuna 2'den 20'ye kadar oyuncu katılıp, uzunluğu 1.5 kilometre olan özel meydanlarda veya hipodromlarda oynanır. Kurallara göre yolu kesmek, rakibine engel olmak için atını ona karşı koşturmak gibi hareketler yapmak yasaktır. Kız oyun başlarken yiğitten 25-30 metre önde durup kaçmaya başlar. Yiğit ise onu yakalayabilmek için gayret etmesi lazımdır. Eğer 150-200 metre aralığında kızı yakalarsa kızı öpebilir,(şapkasıyla kıza dokunsa da geçerli sayılır). Yakalayamazsa tersine kız onu kovalamaya başlar ve yiğide yetiştiğinde, onu kamçıyla döver. Oyunda kazanamayanlar sıradaki oyuncularla yer değiştirerek oyuna devam edilir.

Боз үй - кыргыз архитектурасынын мыкты үлгүсү

Жумаида Абдылдаева,
Фарида Сейталиева

Бакай Абдимиталипов

Байыртадан бери баш калкалап келе жаткан кышта жылуу, жайда салкын болгон боз үй көөнөрбөс мурастарыбыздын бири экендиги талашсыз. Бирок техниканын өнүккөн заманыбы айтор кыргыздын боз үйү жыгачы темирге, кийизи кытайдын синтетикалык кийизинен жасалган боз үйгө алмашып баратат. Төмөндө дал ушул боз үйдүн бүгүнкү күндөгү орду тууралуу сөз кылмакчыбыз.

Boz üy, Kırgız Mimarisinin En İyi Örneği

Cumaida Abdıldaeva
Farida Seytaliyeva

Kırgızların yaşam yerlerinden biri olan boz üy Kırgızların tarihi miraslarından biridir. Boz üy kışın ılık, yazın serin bir iklim ortamı sunmaktadır. Ancak gelişen teknolojilerle birlikte Kırgız boz üyünün ağacı demire ve keçisi Çinlilerin sentetik keçisine dönüşmeye başladı.

Боз үйдүн тарыхы

Боз үйдүн пайда болуу тарыхы мындан 5000 миң жыл илгери б.з.ч. 2000 жыл мурда прото Алтай доорунда жаралган. Бул тууралуу профессор, этнограф Олжобай Каратаев айтып берди. Маалыматка ылайык, прото Алтай доору деп, түрк - моңгол уурулары бөлүнбөгөн мезгил аталат. Боз үй ошол учурдагы табигый шартка ылайык Түштүк Сибирь азыркы Монголиянын аймагындагы түрк тилдүү элдеринин жашоо шартына ылайыкташтырылган турак жай болуп саналган. "Кыргыз элинин боз үйү казак, монгол, калмак боз үйүнөн айырмаланып үстү бийик шуштугуй келет. 4-6 канаттуу боз үй алачыктан чоңураак келип, көчүп конууга ыңгайлуу. Той-ашка коюздолуп ууздардын жана усталардын колунан жасалгаланып тигилген боз үйлөрү хан өргөөлөрдө 12 канатка чейин жеткен. Кыргыздар боз үйдүн босогосун чыгышты каратып тигишкен",-деди Олжобай Каратаев.

Жыгачты даярдоо процесси

Боз үй жасоо талыкпаган эмгекти, убакытты талап кылат. Алты жылдан бери жыгач устачылыкты аркалаган Нарын районунун Куланак айылынын тургуну Абдрахманов Кубанычбекти боз үйдүн жасалышы тууралуу кепке тарттык. Анын айтымында боз үйдүн түндүгүн кайыңдан¸ ууктарын четинден ал эми керегесин талдан жасашат. Тал жана четин тез өсүп жетилип иштетүүгө жеңил, бышык да келет, кабыгы оңой аарчылат, жонууга, көзөөгө жумшак салмагы да жеңилирээк. Дарактарды кыркуу кеч күздө дарактардын жалбырактары саргайып түшө баштап калгандан, жер жылып жазгы тиричилиги жандана элек мезгилде жүргүзүлөт. Бул анын биологиялык өзгөчөлүктөрүнө байланышкан. Дарак кыркылгандан кийин буталып, бычак менен кабыгы жеңилдетилип аарчылат да салкын жерде кургатылат. Өтө узакка сактоого туура келсе жаан-чачындан, нымдан, күндөн оолак жайларда сактоо керек.

Баасы арзан темир боз үй

Учурда базар экономикасында баасы арзан, көп убакытты талап кылбаган буюм-тайымдарга суроо-талаптын жогору экендиги байкалат. Биз кытайдын темир боз үйүнө суроо талап канчалык деңгээлде экенин билүү үчүн темир боз үй бизнеси менен төрт жылдан бери алектенген Замирбеков Камчыбек менен маектештик. Ал учурда темир боз үйдү сатып алуучулар көп экендигин айтты, себеби, биринчиден нукура кыргыз боз үйдүн баасына салыштырмалуу арзан баада турат. Мындан тышкары анын жеңилдиги, курастырууга, жасалуусуна көп убакыт талап кылбаганын, темири сынып калса ширетип оңдоп алса болоорун билдирди. Ошондой эле кийизден жасалган боз үйдөн өзгөчөлүгү күбө жебейт, суу өтпөйт анткени бризол материалынан жасалаарын, жакшы пайдаланса 10 жылдан ашык кепилдиги бар, салмагы 200дөн 500 килограммга чейин, баасы 33 миң сом экенин кошумчалай кетти.

Сырты жалтырак, ичи калтырак

Ал эми кардарлардын темир боз үйгө көз карашы кандай? Темир боз үй кардарларды канааттандырып жатабы, деген суроолорго темир боз үй колдонгон кардарлардын биринен төмөндөгүдөй жооп таба алдык. "Темир боз үй убактылуу той-ашка гана жарамдуу. Анткени суукка чыдамсыз, жамгыр жааган мезгилде кийизинин үстүнө целофан каптабаса суу өтөт. Катуу суукта учуп кетиши ыктымал. Шуруптар аркылуу катырылып тургузулат. Темир боз үй тургузулушу боюнча нукура кыргыз боз үйүнө таптакыр салыштырып болбойт. Аты окшош бирок, заты таптакыр башка.", - деди Түп районуна караштуу Талды-Суу айылынын тургуну Упагүл Жусупова.

Тарыхчы, этнограф Олжобай Каратаевдин пикиринде "Казанчынын өз эрки кайдан кулак чыгарса" демекчи кытайдын боз үйүнүн жасалуу жолун алар кандай темирден, кандай жолдор аркылуу жасашат бир гана өздөрүнө маалым". Этнограф билдиргендей учурда темир боз үйүн жакшылык жамандык иштерде колдонулуп жатканын көп эле учуратууга болот. Бирок бул улуттун өзгөчөлүгүн, улуттун маданиятын чагылдырып бере албайт улуттук салтка эч бири төп келбейт. Ал базар экономикасынын шарттарына ылайык каражат табуунун бир булагына айланган.

Boz üy'ün tarihi

Boz üy 5000 yılında M.Ö. 2000 yıl önce proto Altay döneminde ortaya çıkmıştır. Bu konuda Profesör, Etnograf Olcobay Karatayev bize şunları söyledi: 'Bilgilere göre proto Altay dönemi, Türk-Moğol soyları bölünmeyen döneme denir. Boz üy o zamandaki doğal şartlara göre Güney Sibirya'da şimdiki Moğolistan'ın çevresindeki Türk dili konuşan halkların yaşam şartına göre uygun olarak tasarlanan evdir. 'Kırgızların boz üyü Kazak, Moğol, Kalmak boz üyünden farklıdır, üstü yüksek ve diktir. 4-6 kanatlı boz üy kulübeye göre büyük ve göç yapmak için uygundur. Ustalar tarafından yapılan boz üyün genişliği han saraylarda artmaktadır. Kırgızlar boz üyün girişini doğuya doğru yapmışlardır' dedi.

Ağacı hazırlama süreci

Boz üy yapmak çok emek ve vakit isteyen bir iştir. Altı yıldır ağaç ustalığıyla uğraşan Narın'ın Kulanak Köyü'nde yaşayan Abdrahmanov Kubanıçbek boz üyün yapılışını bize şu şekilde anlattı: 'Boz üy'ün tündüğü (tavanı) kayından, diğer parçaları ise söğütten yapılıyor. Söğüt ağacı çabuk büyüyen ve kullanılması kolay olan bir ağaçtır. Olgun olduğu zaman kabuğu da kolay temizlenir, kolay eğilir ve ağırlığı az olduğu için kolaydır. Sonbaharda ağaçların yaprakları sararıp düşmeye başlamasıyla ağaçlar kesilerek, havalar soğuyana kadar bu işlem devam eder. Ağaç kesildikten sonra budanarak, bıçak ile kabuğu hafifçe temizlenir ve sıcak yerde kurutulur. Çok uzun zaman dayanabilmesi için yağıştan, ıslaktan, güneşten uzak yerlerde saklamak gerekir' dedi.

Fiyatı ucuz demir boz üy

Şimdi Serbest pazar ekonomisiyle birlikte fiyatı ucuz, seri üretimin sonucunda üretilen mallara gereksinimin çok olduğunu görüyoruz. Biz Çinlilerin demir üyüne gereksinim ne kadar olduğunu bilmek için demir boz üy işiyle 4 yıldır uğraşan Kamçıbek Zamirbekov ile görüştük. O günümüzde demir boz üy'ü satın alanların sayısının çok arttığını belirtti. Çünkü demir boz üy ağaçtan yapılan boz üy'e göre daha ucuz olması, hafifliği, kurulmasının ve yapılmasının çok zaman almaması ve demiri kırılırsa kaynak yapılarak düzeltilmesi gibi kolaylıklar sunuyor. Onun dışında keçeden yapılan boz üyden farkı ise nemlenmiyor ve su geçmiyor çünkü silikon malzemeden yapılıyor. İyi kullanılırsa 10 yıldan fazla garantisi var, ağırlığı 200 kg ile 500 kg arasında değişiyor. Fiyatı ise 33 bin som olduğunu da belirtti.

Sırtı parlıyor içi çürüyor

Müşterilerin demir boz üy'e bakış açısı baktığımız zaman Tüp Bölgesi'nin Taldı-Suu Köyü'nde yaşayan Upagül Cusupova: 'Demir boz üy, sadece toylarda, düğünlerde faydalanılan geçici bir üründür. Çünkü soğuğa dayanıksız, yağmur yağdığı zamanlarda keçesinin üstüne selofan kaplamazsa su geçiyor. Çok rüzgarlı havalarda uçup gitmesi bile mümkün. Vidalar ile inşa ediliyor. Demir boz üy inşa edilmesi Kırgız boz üyü ile karşılaştırmak mümkün değil. Adı aynı ama, kendisi bambaşkadır" dedi.

Günümüzde demir boz üy Kırgız kültürünü yansıtmayan bir yapıdadır. Serbest Pazar ekonomisinin ürettiği bir metadan ileri gidemiyor.

Азиянын жүрөгүнөн батышка көчкөн Улуу Памир кыргыздары

Эрнист Кубатов

Памир түйүнү Гималай, Каракорум, Теңир жана Хиндикуш тоолорунун бириккен жеринде жайгашкан. Падышачыл Орусия Борбор Азияны каратып ала баштагандан тартып, памирликтер өз мекенин таштап кетүүгө мажбур болушкан.

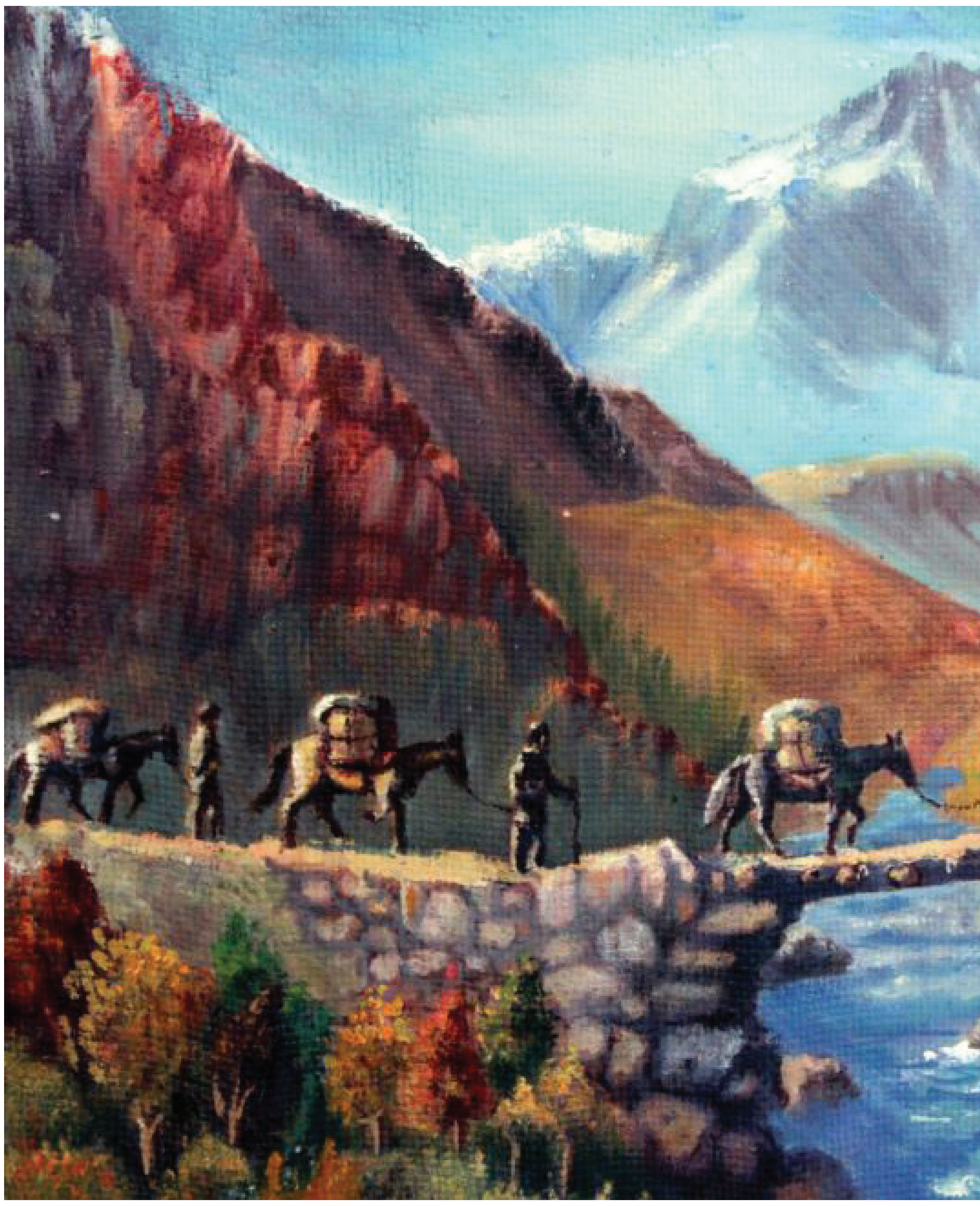

Памирликтердин ханы Жапаркул Хан 1943-жылы орус аскерлери тарабынан ууландырылып, көп өтпөй каза болгон. Салтка ылайык анын ордуна 30 жаштагы уулу Рахманкул хан болуп шайланган. Рахманкул мал чарбачылыкты жакшы билген. Ал кыргыз урууларынын жашоо деңгээлин кыска мөөнөттө оңдоого жетишип, өзүн мыкты лидер катары көргөзө алган.

Чыгыш Түркстан Памирине көч

Падышачыл Орусия тарбынан басып алынган, бирок толугу менен көзөмөлдөөгө мүмкүн болбогон Түркстан аймактарында жашаган кыргыз уруулары орус аскерлери тарабынан кысымга алынып турган. Памир Ооганстан жана Кытай чек араларында жайгашкандыктан Орус падышачылыгы үчүн стратегиялык кооптуу аймак болгондуктан олуттуу көзөмөлдөп турушкан. Орус аскерлеринин тынымсыз ээүүсүнөн тажаган Памир кыргыздары Рахманкул хандын демилгеси менен 1947-жылы Кытай мамлекетине караган Чыгыш Түркстанга көчүп кетишкен. Бул учурда Кытайда бийликти кулатуу аракеттери жүрүп жаткан.

Ооганстан Памирине кайтуу

Памир кыргыздары Чыгыш Түркстанда 2-жылга жакын жашагандан кийин Кытайда коммунизм орноп, элдик көтөрүлүштөр токтогондон соң Рахманкул хан элин кайрадан Ооганстан Памириндеги "Вихан" аймагына көчүрүүгө мажбур болгон. Кыргыздардын кайтып келүүсүн жакшы кабыл алган Ооган бийлиги Рахманкул ханга аймактын губернатору наамын берген. Вихандагы жылдар тынчтык жана молчулуктун жылдары болду. Бирок, бул аймакта кыргыздардын жошоо шартынын негизи болгон мал чарбачылыгы үчүн жайыт маселеси бар эле. Саясий жана экологиялык кырдаалдардан улам жалаң гана мал чарбачылык менен эле калбастан жер иштетүү, соода сатык менен алектене баштаган.

Ооганстандан Пакистанга көчүү

1978-жылдан баштап Ооганстандагы СССР бийлигинин күч алышынан улам Рахманкул хан журтташтарын коммунизмден куткаруу үчүн Пакистанга көчүү чечимине келет. Ошол эле жылы 1300 киши Пакистанга сапар алып, ал жактагы Гилгит шаарындагы качкындар лагерине жайгашышкан. Кыргыздарды Пакистан өкмөтү жылуу кабыл алган. Бирок Памир кыргыздары үчүн ал жактагы күндүн ысыгы өтө эле оордук жараткан. Жада калса 200гө жакын адам ысыктын айынан көз жумуп, 200гө жакыны кайра артка кайтууга мажбур болгон.

АКШ өкмөтү Аляскадан жер берген

Башка бир маданияттын ичинде жашоо, кыргыз каада-салтынын жок болуп кетүү коркунучун туудурган. Кыргыздар Гилгитте соода түйүндөрүн ачканга да жетишкен. Пакистандын климатынын ысык болуусу, маданият айырмачылыгы кайрадан көчүүгө себеп болду. 1980-жылы Рахманкул хан эли менен Түркияда жашоо уруксатын алуу үчүн Түркия өкмөтүнө кат жазган. Бирок ал учурдагы саясий кризистин айынан жооп дароо келген эмес. АКШ башкармалыгы мындай абалдан пайдаланып кыргыздарга Аляска аймагынан жер бөлүп берүүнү сунуштаган. АКШ өкмөтү Памир кыргыздарын Аляскага көчүрүп кетүү үчүн учак жөнөтөөрдүн алдында, түрк элчилеринин жардамы менен кыргыздарга Түркияга кирүү уруксаты берилген.

Түркияга көч

1982-жылдын 3-августунда 1138 орундук конвой ташуучу учак менен Аданага учуп келишкен. Алгач кыргыздар убактылуу Ван аймагындагы Карагүндүз айылына жайгаштырылган. Бирок Карагүндүз кичинекей айыл болгондуктан баарын ошол жерде жайгаштыруу мүмкүн болгон эмес. Мындан улам 362 кишиден турган 96 үй-бүлөнү Малатага жөнөтүшкөн. Калган 776 кишилик 197 үй-бүлө Карагүндүздө калган.

Төрт жылдан кийин Памир кыргыздары Вандын Эрчиш аймагына жакын жердеги Алтындере айылына көчүшкөн. Айылга жаңы көчүп барганда Рахманкул хан жаш муун Ата Мекенибизди унутпасын деп айылдын атын "Улуупамир" атаган. Рахманкул Хан өз өмүрүндө элинин камын ойлогон адам болгон. Өз элине бейкуттукту тартуулап, 1990-жылы 6-августта Улуупамирде көз жумган. Кыргыздардын хандык салты да Раманкул хан менен кошо токтогон.

Көчмөндүк салтын сакташкан

Учурда Улуупамир айылында 3850 кыргыз жашайт. Түркияда келгенине 30 жылдын жүзү болсо да Памир кыргыздары көчмөндүк маданиятын унутушкан эмес. Бүгүнкү күндө да Стамбулдун Зейтинбурну, Гүнешли жана Күчүкчекмежени баш кылып көчмөндүк кылгандарды жолуктуруу мүмкүн.

Эне-тили катары кыргыз тилин окушат

Улуупамирдеги кыргыз жаштары билим алууну айылдагы башталгыч мектептептен башташат. Мектепте эне-тили катары кыргыз тили окутулат. Орто мектеп болбогондуктан айыл жаштары жакынкы аймактардагы мектеп интернаттарга барып билим алышат. Жыл өткөн сайын Улуупамирде жогорку билимдүүлүк пайызы жогорулоодо. Ал эми улуу памирдеги тойлор эскиден калган каада-салтка ылайык өткөрүлөт. Үрп-адатты коргоо максатында курулган "Памир маданият окутуу" уюму уюштурулган.

Улуттук баалулуктарды унутушкан эмес

Түркиядагы кыргыздар "Улуупамир майрамдары" деп аталган жышаандын негизинде улуттук колориттеги иш-чараларды өткөрүүгө аракет кылышат. Манас окуу менен башталган ар бир иш-чараларда улуттук баалулуктарга басым жасалат. Кол өнөрчүлүк, улуттук кийимдер жана коздук буюмдарынын көргөзмөсү уюштурулуп турат. Кыргыз калкына тиешелүү Көк-бөрү оюну Улуупамирдеги кыргыздардын тойлорунда эң маанилүү жана ажырагыс бөлүгү. Түркияда жашаган кыргыздар ар дайым Кыргызстанга болгон сагыныч менен жашап, эң негизги тилеги Ата Мекениндеги бир туугандарына кайтуу болуп саналат.

Coşkun Aral

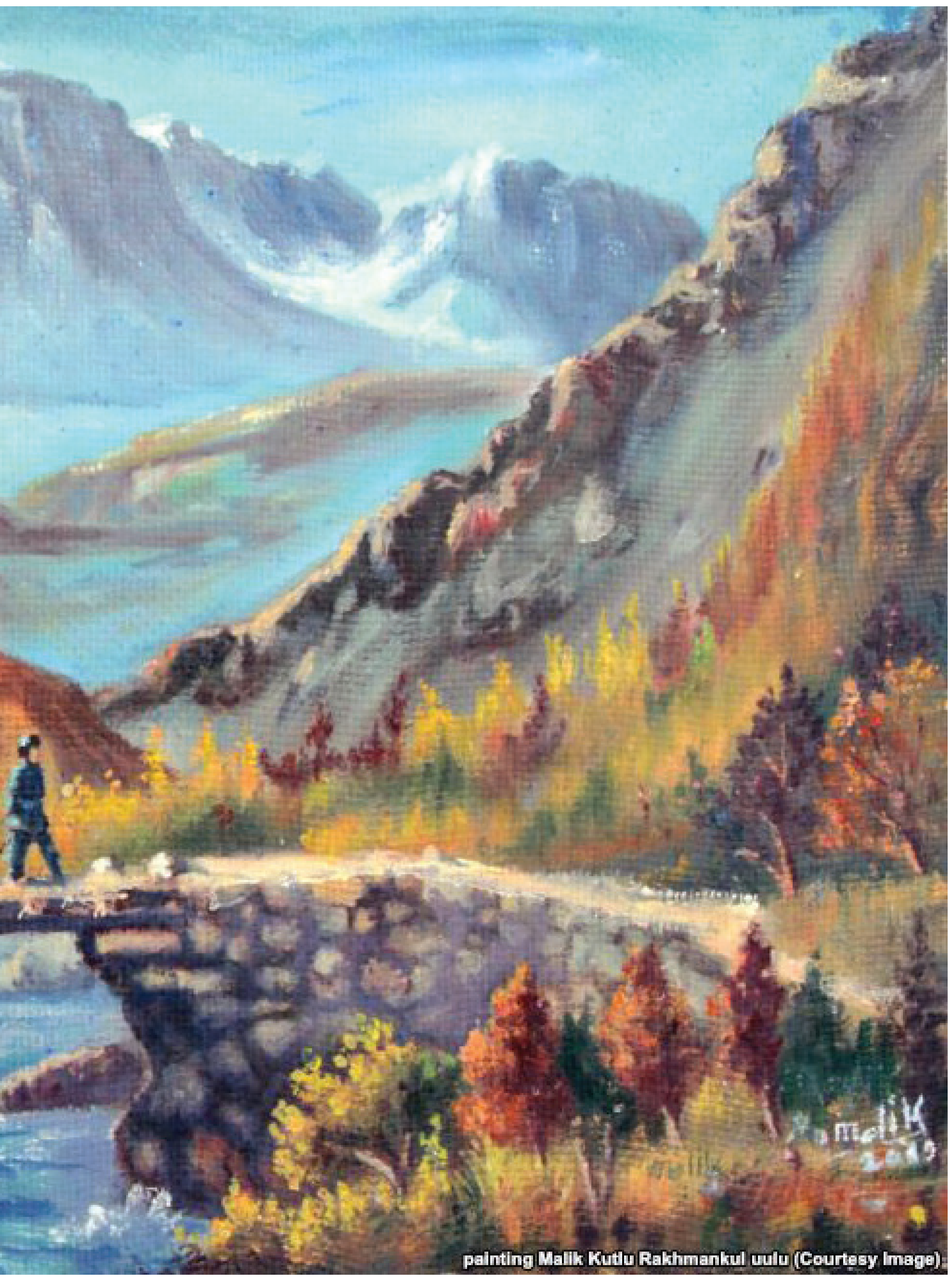
painting Malik Kutlu Rakhmankul uulu (Courtesy Image)

Orta Asya'dan Anadolu'ya Göç eden

ULUPAMİRLİ KIRGIZLAR

Atilla Güven

19. yüzyılda Orta Asya'daki karışıklıklardan dolayı göç etmek zorunda kalan Türk boylarından biri de Pamir Kırgızlarıdır. Pamirli Kırgızlar, 19. yy. sonundan itibaren dünyanın en uzun dağ sislilerinden biri olan Himalayalar, Karakurum, Tanrı ve Hindukuş Dağları'nın birleşme noktasında yer alan ve Pamir Düğümü (Pamirian Knot), olarak da bilinen ve yükseklik ortalaması 3.500 m. olan, 7.500 metrelik zirvelerin kuşattığı bir bölgeye göç etmişlerdir. Dünyanın en tepesinde yaşayan Pamir Kırgızlarının hayatı aslında yaşadıkları coğrafya gibi zorlu ve mücadelelerle doludur.

Capaarkul Han'ın 1943'te vefatı üzerine onun yerine 30 yaşındaki Hacı Rahmankul hanlığa seçilir. Rahmankul Han, büyük gayretlerle çöküntüye uğrayan hayvancılığa dayanan Kırgız ekonomisini düzetmeyi başarmış ve Pamirli Kırgızlar arasında sevilen bir lider olarak kendisini kabul ettirmiştir.

Doğu Türkistan Pamiri'ne Göç

Rahmankul Han'ın liderliğinde toplanan Pamirli Kırgızların durumu; işgal edilen fakat tam olarak kontrol altına alınamayan Türkistan'ı etkilemeye başlayınca Sovyet Rus yönetimi, Rahmankul Han'a ve onun idaresindeki Kırgızlara karşı saldırılarını yoğunlaştırmıştı. Pamir bölgesi, Sovyetler Birliği-Afganistan-Çin arasında yer alan stratejik bir bölge olduğundan, Ruslar burayı kontrol altında tutmak istiyordu. Afganistan Hükümeti ise Pamir bölgesini korumaktan aciz olduğundan Rus saldırılarına karşı kayıtsız kalıyordu. Bu olumsuz ortamda ağırlaşan baskılara dayanamayan Rahmankul Han, 1947'de halkını Çin işgalindeki Doğu Türkistan Pamir'ine göç ettirdi. Pamir Kırgızları, Doğu Türkistan'da iken Çin hakimiyetine karşı yapılan mücadeleye iştirak etmişlerdir.

Afganistan Pamir'ine Dönüş

Pamir Kırgızlarının Doğu Türkistan'a göçlerinden iki yıl sonra Çin'e hakim olan komünist yönetim, Çin işgaline karşı başlatılan millî direniş hareketini kırınca, Rahmankul Han, tekrar Afganistan Pamir'ine çekilmek zorunda kaldı. Bu dönüşlerinde Afganistan Hükümeti, Kırgızları büyük bir memnuniyetle karşılamış ve Rahmankul Han'a da Bölge Valiliği verilmişti. Bu yıllarda Pamir Kırgızları nispeten huzurlu bir hayat sürmüşlerdir. Ancak Pamir'in daracık bir bölgesi olan Vahan vadisine sıkışıp kaldılar, eskiden alışık oldukları büyük göçleri yapamaz oldular. Büyük hayvan sürülerini otlatmak için her zaman taze otlak bulabilecekleri bölgelere göçmek, onların hayvancılığına dayanan ekonomileri için çok gerekliydi. Siyasî şartların zorlamasıyla Afganistan Pamir'ine sıkışıp kalmak, Kırgızları, hayat tarzlarında biraz değişiklik yapmak zorunda bıraktı. Bunun neticesinde yaygın bir hayvancılıktan, az verimli otlakların yoğun bir kullanımına geçmek, sürülerin türünü değiştirmek ve özellikle ürünlerinin satışı için yeni bir ticaret yapısı kurmak zorunda kaldılar.

Afganistan'dan Pakistan'a Göç

Pamir Kırgızları için nispeten huzurlu yıllar fazla devam etmedi. 1978 yılından itibaren Afganistan'daki komünist faaliyetlerin yoğunlaşmasıyla Rahmankul Han, halkını yeni bir yıkımdan kurtarmak için Pakistan'a göç ettirmeye karar verir. 1300 kişilik bir Kırgız (Teyit ve Kesek) grubu, Rahmankul'un liderliğinde, 1978 yılında Pakistan'a geçip ve orada Gilgit şehrindeki mülteci kamplarına yerleştirildi. Pakistan devletinin Kırgız Türkleri'ne iyi davranması, yardım dağıtma işinde adalet gözetmesi gibi olumlu faktörler Pamirli Kırgızların Pakistan'a göç etmelerinde etkili oldu. Ancak ortalama 3500 metre yüksekliğindeki Pamir yaylalarında yaşamaya alışmış olan Kırgızlar, bu sıcağa fazla dayanamamışlar, hattâ içlerinden yaklaşık 200 kişi sıcaktan ölmüştür. Gilgit'te aradığını bulamayan 200'e yakın Pamirli Kırgızlar ise Pamir'e geri dönmüştür.

Türkiye'ye Göç

Pamirli Kırgızlar için Pakistan, bir mülteci sığınağı olmaktan öteye gidememiştir. Orada kaldıkları süre içinde yaşadıkları Gilgit'in Pamir'e göre çok sıcak olması, yabancı kültürlere ait toplulukların içinde millî benliklerini yitirme endişesi, Rahmankul'u rahatsız etmekteydi. Her ne kadar dükkanlar açıp ticarete yoğunlaşmış olsalar da bir gün oradan ayrılacaklarının bilincindeydiler. Sene 1980 yıllarını gösterdiğinde Rahmankul Han ve aksakallar tarafından ilk önce Türkiye'ye göçmen olarak gidebilmek için bir mektup gönderildi. Türkiye'de o dönemlerde yaşanan siyasal kriz Türkiye'ye göçü biraz geciktirdi. Amerika yetkilileri bu durumundan faydalanarak Pamirli Kırgızları Alaska'ya yerleştirme teklifinde bulundu. Amerikan uçaklarının gelipte Pamirli Kırgızları Alaska'ya götürmek istedikleri vakit Türk elçilerin araya girmesiyle Pamirli Kırgızlar için Türkiye'nin yolu açılmış oldu. Pamirli Kırgızlar, dört yıl süren Pakistan macerasından sonra 3 Ağustos 1982 Salı günü, 1138 kişilik bir kafileyi taşıyan uçaklarla Adana havaalanına indiler. Türkiye'de önce geçici olarak Van'ın Karagündüz Köyü'ne yerleştirilmek istendiler. Ancak bu köyün hepsini barındırabilecek büyüklükte olmaması sebebiyle 362 kişilik 96 aile, yerleşme için Malatya'ya gitmek zorunda kaldı. 776 kişilik 197 aile Karagündüz'de kalabildi.

Türkiye'ye getirilen Pamirli Kırgızlar dört yıl sonra, Van'ın Erçiş ilçesi'nin birkaç kilometre kuzeyinde, eski bir haranın arazisi üzerinde kendileri için kurulan Altındere köyüne yerleştirildiler. Rahmankul Han'ın köye yerleşir yerleşmez: 'Çocuklarımız geçmişini unutmasın nereden geldiğimizi hatırlayalım kabul görürseniz köyümüzün adı Ulupamir köyü olsun' Teklifi üzerine Altındere isimli köyün adı Ulupamir Köyü olarak değiştirildi. Liderleri Rahmankul Han, ömrünün son yıllarını, hiç değilse isminde Pamir'i yaşatan bu köyde geçirdikten sonra 6 Ağustos 1990 tarihinde vefat etti. Pamirli Kırgızlar için hanlık geleneği Rahmankul Han'ın vefatı ile sona ermiş oldu.

Türkiye'ye gelen Pamir Kırgızlar, bugün yaklaşık 3850 bir nüfusa sahip olarak Ulupamir Köyünde yaşamaktadır. Türkiye'de 30 yılı dolduran Pamirli Kırgızlar göç etme geleneklerine kaldıkları yerden bugün bile devam etmektedirler. Başta İstanbul'un Zeytinburnu, Güneşli ve Küçükçekmece semtleri olmak üzere Türkiye'nin çeşitli şehirlerine göç eden Pamirli Kırgızlar bulunmaktadır. Son yıllarda anavatanları olan Kırgızistan'a dahi göç vermişlerdir.

Pamirli Kırgızlar öğrenimlerine köyde bulunan Ulupamir İlköğretim Okulu'nda başlıyor. Okulda Pamirli Kırgızların anadili olan Kırgızca eğitimi şuan verilememektedir. İlköğretim eğitimini tamamlayan Ulupamirli gençler Köyde Orta öğretim kurumu olmadığından bölge dışındaki yatılı orta öğretim kurumlarına yerleşebilmek için her sene sınavlara giriyorlar. Kazanan Ulupamirli gençler öğrenimlerine kazandıkları yerlerde devam ediyor. Ulupamir köyünde son yıllarda yüksek öğretinim oranı artmıştır.

Ulupamir köyünde düğünler eski gelenek göreneklere göre yapılmakta kök börü oyunu ise düğünlerin olmazsa olmaz eğlencesi arasındadır. Ulupamir köyünde kültürün korunması amacıyla kurulan "Pamir Kültür Eğitim Derneği" kısıtlı imkânlarla da olsa köyün gelenek ve göreneklerini yaşatmak için çaba göstermektedir. Ulupamir Köyü Kırgızları, birçok konuda olduğu gibi aile yapısını, geleneklerine el sanatlarını da muhafaza etme gayreti içindelerdir.

Kırgızlar,Ulupamir Kültür Şöleni adı altında etkinlikler düzenleyerek kültürlerini ve kimliklerini yaşatmaya çalışıyor. Manas Destanı'nın okunmasıyla başlayan şenliklerde el sanatları, geleneksel kıyafetler, süs eşyaları sergileniyor. Kırgızlara özgü olan milli spor "Kökbörü" adlı at yarışı şölenlerin en çok ilgi çeken bölümünü oluşturuyor. Ulupamir Köyü'nün temel geçim kaynağını hayvancılık ve köy koruculuğu oluşturmaktadır.

Ulupamirli Kırgızların gönlündeki asıl arzu, gerçek vatanlarına artık bağımsızlığını kazanmış olan Kırgızistan'a, Kırgız kardeşlerinin arasına dönebilmektir…

Coşkun Aral

Касиеттүү күмүш баяны

Байыркы замандан бери кыргызда зер жасалгалар башка улуттардан айырмаланып таза күмүштөн жасалган. Ошондуктан көз жоосун алган оймо-чиймелүү ар бир улуттук асем буюмда «кыргыз» деген белги көрүнүп тургандай сезилет.

Назик Алмасбек кызы,
Гулнура Турдакунова

Күмүш жакшылыктын жана сулуулуктун белгиси

Кыргызда асем жасалгалар дээрлик көпчүлүгү күмүштөн жасалган. Күмүш ак өңдүү болгондуктан жакшылыктын жана сулуулуктун белгиси. Күмүш коозduктар кыргыз айымдарынын жашоосунда өзгөчө орунду ээлейт. Булар шакек, билерик, сөйкө, чолпу, чачпак жана башкалар. Кыргыздын кыз-келиндери күмүштөн жасалган ууз тагынчактарды колдонушкан. Кыргыз аялы жасалгасыз жүргөн эмес. Айымдардын курагы жана социалдык абалына жараша ууз жасалгаларды тагынуу айырмачылыгы болгон. Мисалы, келиндер бир нече алкактуу жазы шакек салынышкан. Ал эми чарчы тамандарына акак же маржан таштарды чөгөрүшкөн.

Бүгүнкү күндө да өлкөбүздө күмүш жасалгалар өзүнүн арышын, баалуулугун жоготпой келет. Мунун себебин билүүгө аракет кылдык. Сурамжылоодо 40 айым катышып, алардын 27си күмүш, ал эми 13 айым алтын жасалга тагынаары белгилүү болду. "Эмне себептен күмүш?" суроосун узатканыбызда, күмүштүн ден -соолукка пайдалуулугу, кыргыз улуттук орнаменттер көңүл чордонунда болуусу жана баасынын төмөндүгүн негизги себептер катары айтышты.

Чет өлкөлүктөрдүн кызыгын арттырып келет

Азыркы учурда улуттук оюулар түшүрүлгөн асем жасалгаларга суроо-талап күн санап өсүүдө. Алтын жана күмүштөн аруу нускаларды жасаган уста – зергер болуп саналат. Кыргызда «Эл кадырын эл билет, зер кадырын зергер билет»- демекчи колунан көөрү төгүлгөн зергерлер урмат-сыйга татыган. Алар от менен күмүштү аралаштыра жууруган сыйкырчы катары да көрүлгөн. Ар бир зергердин устаты жана шакирттери болот. Анткени зергерчилик муундан муунга өткөн кол өнөрчүлүк. Учурда асем буюмдар жаңыча иштелип, заманбап талапка ылайыкташтырылып жасалууда. Зергерчилик менен алектенген Киркиев Руслан: "Даяр күмүш жасалгалар Таиланд, Индия жана Турциядан алынып келет. Сапаты боюнча Таиланддыкы жогорку орунда. Күмүш бетиндеги улуттук колориттеги оймо -чиймелерди өзүбүз түшүрөбүз. Улуттук жасалгалар мекендештерибиздин гана эмес чет өлкөлүктөрдүн да кызыгын арттырып келет"- деди.

Социалдык статустун белгиси

Күмүш жасалгаларды экиге бөлүп кароо мүмкүн: кооздук жасалгалар жана күндөлүк керектелүүчү буюмдар. Зергердик буюмдардын формасына айбанаттардын, өсүмдүктөрдүн жана геометриялык фигуралардын мотивдери колдонулат. Өлкөбүздө аймактарга жараша зергер буюмдарды жасалгалоо айырмачылыгын байкоого болот. Мисалы, Кыргызстандын түндүгүндө күмүштү карартып жасоо ыкмасы көбүрөөк пайдаланылат. Ал эми түштүктө акак, маржан таштарды чөгөрүп же ийип жасоо ыкмалары кеңири таралган. Ар бир жасалганын өзүнө тиешелүү мааниси бар. Асемдер адамдын коомдогу ордун, социалдык статусун жана жаш курган көрсөтүп турат. Байыркы кыргыздарда жоокерлер согуштан аман-эсен жана ийгиликтүү кайтуусу үчүн күмүштөн тумар кооздуктарды тагынышкан.

Бакай Абдимиталипов

Күмүш менен айран уютулат

Кыргызда күмүш жасалгалар тумар түрүндө колдонулган учурларды кездештирүүгө да болот. Үч бурчтук сөйкөлөрдүн ортосуна курандын сүрөөлөрү түшүрүлүп, "суук сөздөн жана жаман көздөн сактайт" деп ишенишкен. Ошондой эле күмүш - шайтан-шабырдан калкалоочу тумар катары да колдонулган. Күн менен айдын ак түсүнүн металлга бүткөн көрку деген кош мааниси да бар. Кыргыз элинин каада-салтында нукура тазалыктын белгиси болуп, көз тийүүдөн сактайт деп колдонулган. Күмүш бактерицидиялык касиетине ээ. Сүткө күмүштү салып койсо, сүт көпкө чейин бузулбайт. Ошондой эле күмүш менен айран уютууга да болот Японияда күмүш абаны тазалоо үчүн колдонулат. Б.з.ч 2500-жылдары Египетте аскерлериди күмүштүн жука катмарын жарадар болгон жерге коюшуп, жаракаты тез аранын ичинде айыктырышкан. Эл аралык космостук станцияларда күмүштүү суу гана пайдаланылат. Перс ханы Кир жүрүш учурунда күмүш идиште сакталган суусундукту гана ичкен.

Рак оорусунан сактайт

Күмүштүн дарылык касиети бар экендигин да унутпоо керек. Медицинада күмүш ден-соолукка зыян дарттарды өзүнө сиңирип алат деген негиз бар.Ата-бабаларыбыз рак ооруларынан сактануу үчүн толугу менен күмүштөн жасалган бой тумарларды тагынышкан. Күмүштү колдонуу менен экинчи иммундук система пайда болот. Күмүш жана күмүштүн туздары менен көп жыл иштеген адам –аргирия оорусуна чалдыгышы мүмкүн. Бирок бул оору инфекциялык оорулардан коргойт жана аларды жугузбайт.

Кызыктуу маалыматтар:

1. Күмүш адамдын денеси менен химиялык реакцияга кирбегендиктен медицина жана асем жасалгаларда колдонулат.
2. Күмүш б.з.ч 4000 жыл мурун табылган.
3. Чилиде күмүштүн эң чоң бөлүгү табылгын. Ал 1420кг чыккан.
4. Алтындан кийинки эң ийилчээк металл.
5. Күмүш оңой эле башка элементтер менен кошулуп (аралашып)кетет.
6. Эң көп күмүш чыгарган мамлекет – Мексика.
7. Күмүш металл гана эмес, адамдын организимине да маанилүү болуп эсептелген элемент.
8. Аргентина шаары күмүштүн атынан коюлган.
9. Бүгүнкү күнгө чейин 700 миң тонна күмүш металл алынган.

Temizliğin sembolü Gümüş

Göz zevkleri üzerine işlenen desenlerde her ulusun dekoratif eşyalarında Kırgızlara ait desenleri görmek mümkündür. Kırgızlarda eskiden beri süs eşyalar ve takılar diğer milletlerden farklı olarak saf gümüşten yapılmıştır.

Nazik Almasbek kızı
Gulnura Turdakunova

ethno.kg

İyiliğin ve güzelliğin işareti –gümüş

Kırgızlar dekoratif eşyaların birçoğunu gümüşten yapılmıştır. Gümüş beyaz renkli olduğu için iyiliğin ve güzelliğin işaretidir. Gümüşten yapılmış süs eşyalarının ve takıların Kırgız kadınlarının hayatında özel bir yeri vardır. Kırgız kızları ve gelinleri gümüşten yapılmış takıları kullana gelmiştir. Bu takıları yüzük, bilezik, küpe ve diğerleri olarak sayabiliriz. Kırgız kadınının takısız bir anı yoktur. Bayanların yaş ve sosyal durumlarına uygun takıları takmaları onların sosyal durumlarını gösterir. Mesela gelinler birkaç halkadan oluşan yüzükleri takınmışlardır.

Günümüzde Kırgızistan'da gümüş işlemeler ve takılar değerini halen koruyor. Değerlerini halen korumasının nedenlerini 40 kadın üzerinde bir araştırma yaparak öğrenmeye çalıştık. Araştırmamıza katılan 40 bayandan 27'sinin gümüş takılar kullandığını kalan 13'nün ise altın takıları tercih ettiklerini öğrendik.

İlginç bilgiler:

1. Gümüş insanın bedeni ile kimyasal tepkimeye girmediğinden tıpta ve takı olarak kullanılır.
2. Gümüş M.Ö. 4000 yıl önce bulunmuş.
3. Şili'de gümüşün en büyük parçası bulunarak 1420 kg olduğu tespit edilmiştir.
4. Altından sonra en esnek metaldir.
5. Gümüş kolayca diğer maden elementleriyle karışır.
6. En çok gümüş çıkaran ülke Meksika'dır.
7. Gümüş sadece maden değil, insanın organizmasında da önemi olan bir elementtir.
8. Arjantin ülkesi gümüşün adını almıştır.
9. Bugüne kadar 700 bin ton gümüş madeni çıkarılmıştır.

Gümüş takıları tercih edenlerin birçoğu gümüşün sağlığa faydalı olduğunu düşünüyor. Kırgız milli süslemelerinin dikkat çekmesi ve fiyatının uygun olması ise diğer tercih sebepleri arasında yer alıyor.

Gümüşe yabancıların ilgisi yoğun

Günümüzde ulusal (milli) işlemeler dekoratif ürünlere olan talep gün geçtikçe artıyor. Yabancılarda gümüş işlemeli takılara yoğun ilgi gösteriyor. Altın ve gümüş süslemeleri yapan usta – kuyumcudur. Kırgız halkında «halkın kıymetini halk bilir, kuyumcunun kıymetini kuyumcu bilir» denilen bir söz vardır. Elleri hünerli kuyumculara saygı gösterirler, kuyumcular ateş ile gümüşü karıştırarak yoğurup sihirbaz gibi görünürler. Tüm kuyumcuların bir üstadı ve çırağı olur. Çünkü kuyumculuk nesilden nesile geçen el sanatıdır.

Günümüzde işlemeli takılar ve süs eşyaları yenice işlenip günün şartlarına uygun şekilde yapılmaktadır. Kuyumculuk işiyle uğraşan Ruslan Kirkiev'in söylediğine göre: 'Hazır gümüş işlemeli takılar Tayland, Hindistan ve Türkiye'den ithal ediliyor. Kalitesini baz aldığımızda Tayland'ın gümüşü üst seviyede yer alıyor. Gümüş üzerindeki nakışları kendimiz yapıyoruz. Milli desenler sadece Kırgızların

Gümüş statünün göstergesi

Günümüzde gümüş işlemeleri görkemli işlemeler ve günlük gereksinim eşyaları ikiye bölüp inceleyebiliriz. Gümüş işlemelerinde hayvanların, bitkilerin ve geometrik figürlerin motifleri kullanılır. Ülkemizde her bölgeye uygun işlemelerin farklılığını görürüz. Mesela Kırgızistan'ın kuzeyinde gümüşü karartıp işleme yöntemi çok kullanılır. Güneyde ise akik, mercan taşlarını eğerek işleme yöntemi yaygınlaşmıştır. Her işlemenin kendine ait bir önemi vardır. Takılar insanın toplumdaki yerini, sosyal statüsünü ve yaşının göstergesi olarak kabul edilir.

Yoğurt gümüş ile mayalanır

Kırgızlarda gümüş işlemeli takılar süs eşyası olarak kullanılıyor. Üç köşeli küpelerin ortasında kuran süreleri işlenip, kötü sözden ve kötülükten korunduğuna inanılmaktadır. Bununla birlikte gümüş – şeytanın vesveselerinden koruyucu muska olarak kullanılmıştır. Güneş ile ayın beyaz renginden metale dönüştüğü eski inanışlar arasında yer alıyor. Gümüş Kırgızlarda temizliğin sembolüdür ve nazardan korunmak için kullanılıyor. Gümüş anti bakteriyel bir yapıdadır. Süte gümüş koyulursa süt uzun zaman bozulmaz. Yoğurt gümüş ile mayalanır. Japonya'da gümüş havayı temizlemek için kullanılıyor. M.Ö. 2500 yıllarda Mısır'da askerler gümüşün ince kabuğunu yaralanan yerine koyarlardı ve yarayı hızlıca iyileştirirdi. Uluslararası uzay istasyonlarda sadece gümüş suyu kullanılıyor. Fars Kralı Kir, uzun sefere çıktığı zaman sadece gümüş mataradan su içmiştir.

Kanser hastalığının koruyucusu

Gümüşün tıbbi faydaları olduğunu unutmamak gerekir. Gümüş sağlığa zararlı dertleri ve kötü enerjileri kendine çeker. Kanser hastalığından koruyan muskalar tamamen gümüşten yapılır. Gümüşü kullandığımızda ikinci bağışıklık sistemi ortaya çıkar. Gümüş ve gümüşün tuzları ile uzun yıllarca çalışan insan argeriya hastalığına yakalanması mümkün. Ancak bu hasta enfeksiyon hastalıklardan kurtarır ve bulaşıcılığını önler.

Элди энсеткен БРЕНД кийимдер

Даткайым Азамат кызы

Datkatım Azamat kızı

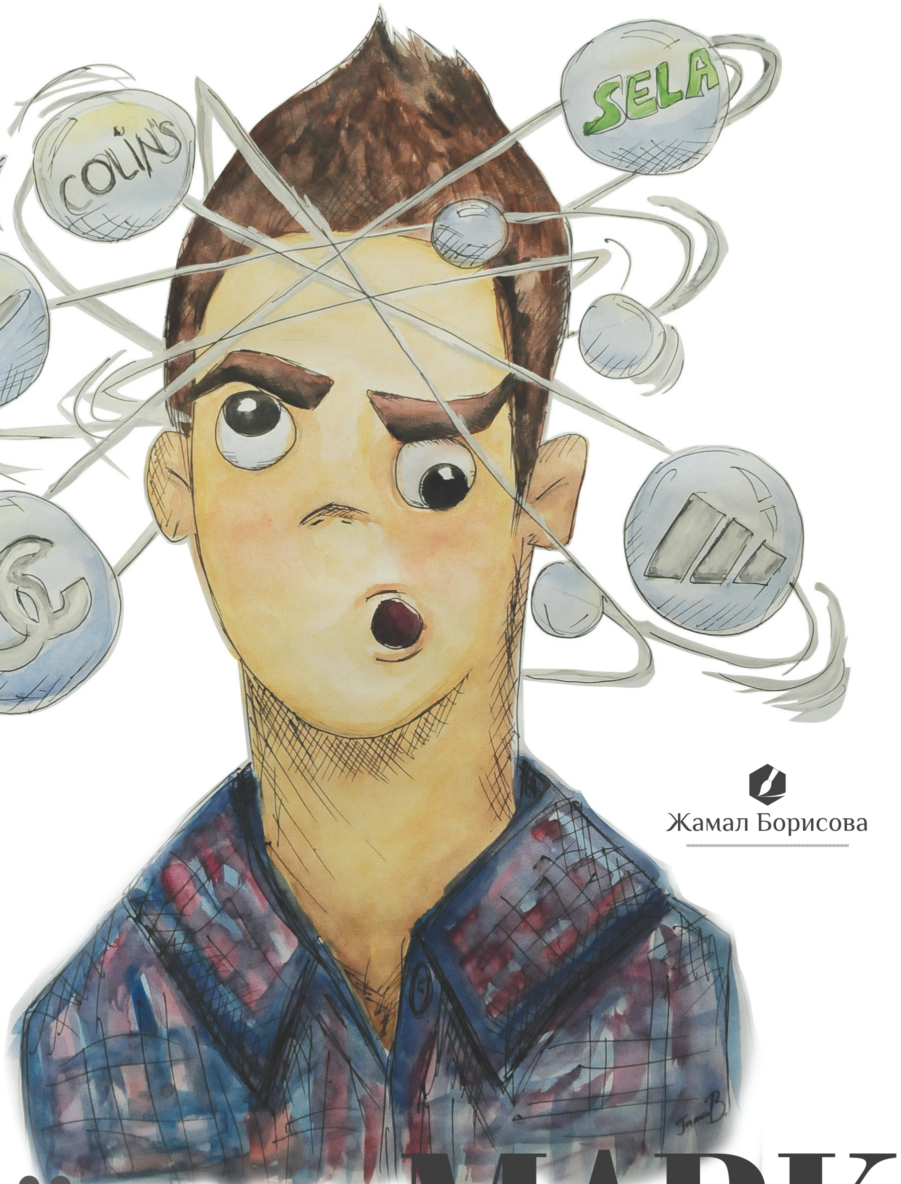

Жамал Борисова

Дүйнөлүк бир маркага таандык кийимдерди кийүү, көптөгөн адамдардын жашоосунун бир бөлүгү. Гезитибиздин бул санында бренд кийимдери жана анын сапаты, өзгөчөлүктөрү жөнүндө билүүгө аракет кылдык.

İnsanın yeme içme ve giyinme gibi ihtiyaçları vardır. Abraham Maslow'un insan ihtiyaçlarına göre yaptığı piramitte insan ihtiyaçları üçüncü sırada yer alıyor. Dış ihtiyaçlardan en önemlisi güzel ve kaliteli giyinmektir. Gazetemizin bu sayısında marka giyimi ve kalite özellikleriyle ilgili bilgi vereceğiz.

Baş döndüren MARKALAR

Бренд кийим киесизби?

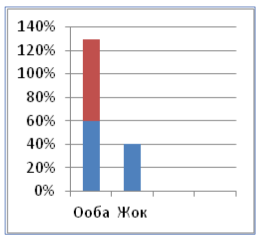

Бренд кийим адам даражасын жогору көрсөтөбү?

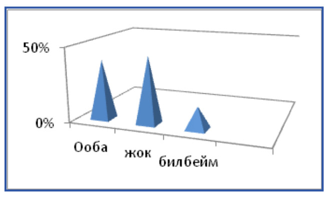

ЭҢ МЫКТЫ ДИЗАЙНЕРЛЕРДИН КОЛУНАН ЧЫГАТ

Бишкектеги бренд дүкөндөрдүн биринде кызматкер Мээрим Акматованын айтуусунда бул кийимдер чыгаардан мурун көптөгөн стилисттердин колунан өтүп, дизайн жана кездеменин түрүнө, сапатына өзгөчө көңүл бурулуп, кардарлардын каалоосундагы кийим жаратууга көрүшөт. Башка бренд кийимдер менен тең тайлашуу менен алардан айырмаланып турууга жана өз кардарларын жоготуп албоого катуу аракет кылышат.

БРЕНД КИЙИНҮҮ ООРУБУ?

"Бренд кийинүү оорубу эмес, бул болгону өзүн-өзү жакшы көрүү, сулуу көрүнүү, же кээ бир адамдар үчүн даражасын бийик көрсөтүү. Эгерде оору болсо анда эмне үчүн бир эле бренд атындагы кийим сатып албастан, башкаларында жактырып жана кие алышат? Демек бул оору эмес болгону өзүн-өзү психологиялык жактан ошентип тарбиялап алуу" - деди психолог Гүлнара Асылова.

БИЗДИН КАРДАРЛАР ОРТО ЖАШТАГЫ АДАМДАР

Бренд кийимдерге болгон талаптын көптүгүнөн баасы дагы жогору болот. Ошондуктан баарынын эле капчыгы мүмкүнчүлүк бербейт. "Биздин кардарлар негизинен 25- 50 жашка чейинки адамдар. Баарына жеткиликтүү болушу үчүн ар кандай майрамдарда бааларды төмөндөтүү акцияларын жүргүзүп турабыз. Мындай акциялар бир жумага чейин созулуп, студенттерден тартып, улгайган жаштагыларга чейин катышат. Мырзаларга караганда айым кардарларыбыз көп. Алар менен тыгыз байланышта болгон үчүн, жакын дос болуп каласың,"-деп ой бөлүштү Мээрим Акматова.

БАЗАРДА САТЫЛГАН БРЕНД КИЙИМДЕР ЖАСАЛМА

Мээрим айымдын айтымында көптөгөн адамдар бренд кийимдерин дүкөндөргө караганда баасы төмөн болгону үчүн, базардан алууну ыңгайлуу көрүшөт. Бирок учурда базардагы бренд кийимдер жасалма аттарды алып жүрүшөт. Акылдуу уурулар белгилүү дүйнөлүк бренд кийимдеринин атын жамынып алып, рынокко өз товарларын чыгарып, пайда көрүп жатат. "Мамлекет тарабынын көзөмөлдөгөн эч ким жок. Андай адамдарга алданып, жөн гана аты үчүн сапатсыз кийимдердин курмандыгы болгондон көрө, жөнөкөй кийим сатып алып, кийген тура деп ойлойм"– деди Мээрим Акматова.

Бул маселени жакындан билүү үчүн Бишкек шаарынын ар түрдүү курактагы тургундары арасында сурамжылоо жүргүздүк.

MARKA DEMEK KALİTE ANLAMINA GELİYOR?

Bişkek'te yaşayan insanlar arasında yaptığımız araştırmaya göre marka giyimler pahalı olsa da kaliteli olduğu düşünülmektedir. İnsanların marka ürünleri neden aldıklarına cevaplar aradık. Uzun zaman giyinme fırsatı vermesi, yıkandığında küçülme, boyası çıkma gibi sorunlar yaşatmaması gibi nedenler ön plana çıkıyor. Spor elbiseleri insana uyarlamalı olarak her hangi bir hastalığın bulaşmasından koruyor. Yaşam durumun göstergesi olarak insanlara statü kazandırması ise diğer nedenler arasındadır.

MARKA GİYİNMEK HASTALIK MIDIR?

Psikolog Gulnara Asılova marka giyinmek hastalık olmadığını belirtiyor. Marka elbiseleri satın alanlar hastalıktan dolayı değil kendine verdiği önemden dolayı güzel görünmek ya da bazıları için zenginliğini ön plana çıkarmanın bir yoludur. Eğer hastalık olsaydı sadece bir markanın elbiselerini satın alırdı, oysa insanlar farklı markaları beğenerek satın ala biliyor. Ben marka hastasıyım diyen insanlar sadece beynine psikolojik olarak öyle empoze etmiştir.

EN İYİ TASARIMCILARLA BİRLİKTE ÇALIŞIYOR

Belli markayı satan bir mağazasında çalışan Meerim Akmatova bu elbiseler üretilmeden önce en iyi tasarımcılarla birlikte tasarlandığını belirtiyor. Elbiselerde kullanılan kumaşın farklı olanını ve en iyi kaliteli olanını seçiyoruz. Tasarım ve kumaş kalitesi pazarda elbiseye olan talebi artıran nedenler arasındadır. Günümüzde marka giyimler rakipleri ile rekabet edebilmek, farklarını ortaya çıkarmak ve kendi müşterilerini kaybetmemek için elinden gelen çabayı göstermektedir.

BİZİM MÜŞTERİLERİMİZ ORTA YAŞTAKİLER

"Elbiselere ne kadar talep çok olursa fiyatı da bir o kadar yüksek oluyor. Onun için isteyen herkes satın alamıyor. Bizim müşterilerimizin çoğu 25 ve 50 yaş arasındaki insanlar. Sezon sonlarında ve özel günlerde daha çok kişinin markamızı giymesi için % 50'ye kadar indirimler yapıyoruz. İndirimlerin süresinin uzaması hedef kitlemizin genişlemesine neden oluyor. Böylelikle öğrenciler ve yaşlılar bile satın alma şansı yakalıyor. Erkek müşterilerimize göre bayan müşterilerimiz daha çok.

PAZARLARDA SATILAN MARKALAR SAHTE

Merim Akmatova: "Bir çok insan marka giyimin fiyatı ucuz olduğu için pazarlardan satın almayı tercih ediyor. Müşteriler ortadaki gerçeği bilmiyorlar. Pazarda satılan marka elbiseler sahte olabiliyor. Pazara sahte marka elbiseleri çıkartarak insanları kandırıyorlar. Ülkemizde kontrol mekanizmaları işlemediği için herkes bunu rahatlıkla yapabiliyor. Öyle insanlara aldanıp ve kalitesiz pazar elbiselerini marka diye düşünerek pahalı satan alanlarda oluyor. Bence en iyisi sahte marka satın almadan pazardaki normal elbiseleri satın alsalar kendileri için hem maddi hem manevi olarak iyi olacak" dedi.

Marka giyiniyor musunuz?

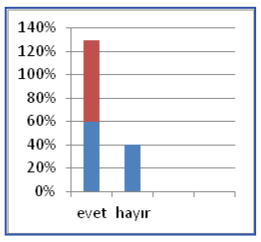

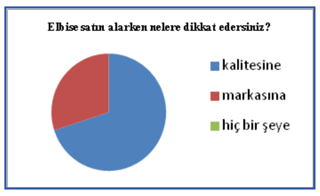

Marka giyinmek insanın statüsünü etkiliyor mu?

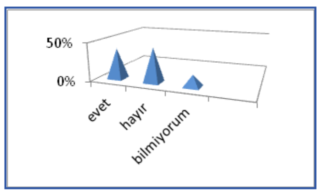

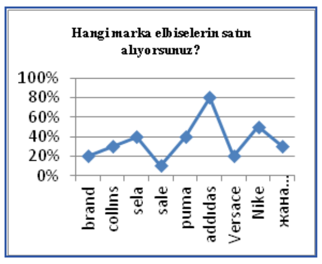

Hayatımızı Renklendiren Mobil Uygulamalar

Темирхан Жолонбеков

Учурда мобилдик кызматтар жашообуздун маанилүү бир бөлүгүнө айланды. Күнүмдүк жашоодо, жумушта, окууда, оюн ойноодо, интернет аркылуу маектешүүдө жана башкада. Тиркемелер күн өткөн сайын өнүгүп, улам жаңы мүмкүнчүлүктөрдү тартуулап келет.

Temirhan Colonbekov

Hayatımızın vazgeçilmezi haline gelen akıllı cep telefonları günlük hayatımızda önemli bir rol üstleniyor. Günlük işlerimizde, boş vakitlerimizde hayatımıza renk katarak eğlenceli hale getiren mobil uygulamalar yeni fırsatlar da sunuyor.

Бакай Абдиматалипов

Арзан жана ыңгайлуу мобилдик тиркемелер

Биринчи мобилдик кызмат –контакт системасы

Мобилдик тиркемелер компьютердик программа сыяктуу эле, телефондор үчүн атайын жасалган кошумча жардамчылар деп атаса болот. Тиркемелердин тарыхына көз чаптыра турган болсок эң биринчи мобилдик кызмат бул - контакт системасы. Бул система колдонуучуга жеңилдик кылып, абоненттердин номерлерин бир системада топтойт. Башында контакт системасына жалгыз гана номерин же болбосо аты жөнүн жазууга мүмкүн болсо бара бара электрондук почтасын, ар кандай шилтемелерди жана башка маалыматтарды да кошууга мүмкүн боло баштаган.

XX кылымдын аягында өнүгө баштаган

Убакыттын өтүшү менен өткөн кылымдын 90-жылдары программасы бар телефондордо мобилдик кызматтар жүктөлө баштаган. Ошентип өткөн кылымдын аягында, мобилдик тиркемелер миллиондогон адамдардын жашоосунун ажырагыс бир бөлүгү болуп калды. Белгилей кетсек ошол убакытта, телефон чыгарган ишканалар мультимедиялык кызматтарды, кызыктуу оюндарды, ар түрдүү редакторлуу рингтондорду, калькуляторду, календар жана башкаларды ойлоп табуу менен улам жаңы мүмкүнчүлүктөрдү тартуулашкан. 1997-жылы мобилдик рынокто биринчи жолу WAP системасы менен телефон аркылуу интернетке кирүүгө жол ачылган.

Тиркемелер - жаңы багыт жана көз караштарды көрсөтөт

Бүгүнкү күндө чөнтөк телефондор үчүн миндеген кызматтар ачылып адам баласынын жашоосун кызыктуу жана жеңил кылууга өбөлгө болуп жатат. Кээ бир приложениялар миллиондогон адамдардын сүймөнчүлүгүнө ээ болуп кеңири колдонулууда. Мисалы интернет браузерлер, файылдык менеджерлер, китептер, плеер жана оюндар. Политех университетинин студенти Атабек Асан уулуну мобилдик кызматтарга көз карашы терс экенин билдирди. «Технология күндөн-күнгө жаңыланып адамдын жашоосун жеңидетип,жалкоолукка алып бара жатат. Биринчиден адамдын ден-соолугуна зыян кылып, экинчиден өмүрүн кыскартып жатат. Бул да бир жаман көрүнүш». - деди. Бишкек шаарынын тургуну Азамат Качкеев: «Мобилдик кызматтар эң жакшы нерсе экен. Алардын жардамы менен карангылыктан чыгып, жаңы багыттарды, жаңы көз караштарды билип жатабыз» - деген оюн айтты.

Эң арзан жана оңой

Бүгүнкү күндө эң актуалдуу жана баракчаларды ачуу системасы боюнча Opera mini алдыңкы орунда турат. Ошол эле Яндекс Маркет ишкерлер тарабынан көп колдонулат. Бул тиркемелер керектүү маалыматтарды табуу менен тим болбостон, бааларын да салыштыра алат. Бул кызматтардын жардамы менен жакын жерде кандай дүкөндөр бар, кайсыл жерде керектүү товарлар сатылаарын билип алса болот. Учурда мындай мүмкүнчүлүктөргө ээ болгон мобилдик кызматтарды жүктөө жана орнотуу оңой жана арзан.

Эң кызыктуу жана керектүүлөрү

Кыргызстанда алгачкы, iOS жана Android ситемасындагы мобилдик телефондор үчүн атайын «барактар» аттуу справочник колдонууга берилди. Бул кызматтын жардамы менен боло турган иш чаралар тууралуу, кинотеатлардагы тасмалар тууралуу, концерттердин афишасы, валютарлар курсу жана башка кызыктуу жана керектүү маалыматтарды оңой эле алат. Бул тиркеме кызматтка берилген эки жумада 3000 даана жүктөө көрсөткүчүнө жетишкен.

Kırgızistan'da, iOS ve Android mobil sisteminde cep telefonları için ilk kez "baraktar" adlı açılan mobil uygulama hizmete sunuldu. Bu hizmet yardımıyla yapılacak programlar, sinema filmleri, konserlerle ilgili bilgiler verildi. Bu uygulama 2 haftada 3000 kişi tarafından indirildi.

iMakal. Кызмат көптөгөн макалдарды өзүнө камтыйт. Негизги максаты – кыргыз тилин өнүктүрүү.

iMakal. mobil uygulamasında birçok atasözünü bulmak mümkün. Bu programın amacı Kırgızca'yı geliştirmek.

Bus.kg. Бул кызматтын жардамы менен шаардагы коомдук транспорттордун маршрутун билүү мүмкүн. Тиркеме аркылуу колдонуучу өзү жайгашкан жерди жана бара турган жерин белгилеп, ал жакка кайсы транспорт аркылуу жетүү мүмкүн экендиги тууралуу маалымат ала алат.

Bus.kg. Bu mobil uygulaması ile kullanıcılar dolmuş ve trayleybüs güzergahlarını öğreniyor.

WhatsApp messenger. Бул билдирүүлөр менен алмашууга абдан ыңгайлашкан баарлашуу кызматы. Азыркы учурда дүйнө жүзүндө кеңири колдонулган тиркемелердин бири.

WhatsApp messenger. Bu program sayesinde, kullanıcılar, çevrimiçi sohbet edebiliyor.

İnstagram. Акысыз сүрөттөрдү алмашуу, редакторлоо кызматы. Тиркемеин жардамы менен сүрөттөргө ар кандай образдарды жаратса болот.

İnstagram. Bu mobil uygulama ile kullanıcılar ücretsiz fotoğraf değişimi ve düzenlemesi yapabiliyor.

İlk mobil uygulamalar

Mobil uygulamalar bilgisayar programları gibi cep telefonları için özel olarak üretilen yardımcı programlardır. Bu programların üretim tarihine şöyle bir bakacak olursak ilk mobil uygulama kontak kurma sistemidir. Bu sistem kullanıcılara birçok kolaylık getirerek, bütün kullanıcıların numaralarını bir yerde toplamasına olanak sağlamıştır. İlk başta bu sistemde kullanıcıların telefon ve ad soyadları yer alabilirken, daha sonra e posta, ardından birçok bilgiyi buraya eklemek mümkün hale geldi.

20. yüzyılın sonlarında mobil uygulamalar ile tanıştık

Zamanın ilerlemesiyle birlikte 1990'lı yıllardan başlayarak cep telefonlarına mobil uygulamalar yüklenmeye başlandı. Sonraki yıllarda mobil uygulamalar milyonlarca insanın ayrılmaz parçası haline geldi. Hatırlayacak olursak telefon şirketleri multimedya hizmetler, ilgi çeken oyunlar, hesap makinesi, takvim, zil sesleri gibi uygulamaları insanların hizmetine sundu. 1997 yılından itibaren cep telefonu pazarına WAP sistemi ile internet hizmeti sunulmaya başladı.

Mobil uygulamalar yeni bir bakış açısı getirdi

Günümüzde günlük hayatta kullandığımız cep telefonları aracılığı ile yüzlerce hizmet insanoğlunun hizmetine sunularak, hayatlarını kolaylaştırmalarına yardımcı oluyor. Bazı mobil uygulamalar milyonlarca insanın ilgisini çekerek yaygın bir şekilde kullanılıyor. Politeknik Üniversitesi öğrencisi Atabek Asan Uulu mobil uygulamaların yararından çok zararı olduğunu ve teknoloji günden güne gelişerek yaşamımızı kolaylaştırırken, temelliği de beraberinde getirdiğini belirtti. Cep telefonlarının insan sağlığına zarar verdiğini ve insanların ömrünü kısalttığını söyledi. Bişkek şehrinde yaşayan Azamat Kaçkeyev ise mobil uygulamaların faydalı olduğunu ve yaşamı güzelleştirdiğini belirtti. Mobil uygulamaların yardımıyla karanlıktan çıkarak, yeni bakış açıları geliştirmemize yardımcı olduğunu ifade etti.

Mobil uygulamalar ucuz ve uygun

Günümüzde Opera mini, internet gezintisi için en çok kullanılan sayfalardan biri. Bununla birlikte Yandex market iş adamları tarafından çok kullanılan uygulamalar arasında. Bu uygulama çeşitli bilgilerin yanında fiyatları karşılaştırma imkanı da sunuyor. Bu uygulama ile yakın yerdeki mağazalar, nerede hangi ürünler satıldığını da görmek mümkün. Günümüzde kullanılan mobil uygulamalar ucuz ve kolay yüklenebilmektedir.

Кан берип башкаларга өмүр тартуула

Cumhuriyet Kan Merkezi'nden aldığımız bilgiye göre 2013 yılında kan verenlerin sayısı geçtiğimiz yıl 3600 kişiyken bu yıl bu sayı 3820'ye yükseldi. Her ne kadar kan bağışlayanların sayısı artsa da bu sayı ülkemizde yetersiz kalıyor.

Республикалык Кан борборунун статистикалык маалыматына караганда былтыркы жылы Кыргызстанда кан тапшырган донорлордун саны 3 миң 820га жеткен болсо, бул жылы 3 миң 600 болгон. Глобалдык көйгөйлөрдүн бири болгон донордук кан-дын тартыштыгы өлкөбүздө да жок эмес.

Наргиза Жумадилова

Nargiza Camadilova

Бүгүнкү күндө дүйнө жүзүндөгү 62 мамлекетте гана кан запасы 100 пайыз камсыздалган. Калган 140 өлкөдө дагы деле үй-бүлө мүчөлөрүнө же болбосо акы алган донорлорго муктаждык бар. Дүйнө жүзү боюнча ар бир секундада ар кандай себептерден улам адамдардын денесине кан куюу муктаждыгы туюлат. Мындай абалдарда акы албай, өз эрки менен кан тапшырган донорлорго муктаждык чоң.

Кандын таңкыстыгы жай мезгилинде

Республикалык кан борборунун орун басары Айганыш Сатыбалдиеванын айтымына караганда кан жана анын компонентеринин мыйзамы боюнча 18 жаштан 60 жашка чейинки, ден-соолугу чың адамдар донор боло алышат. Өз ыктыяры менен 30 жолу, акы менен 45 жолу кан тапшыргандар "Ардактуу донор" деген төш белги менен сыйланышат. Аларга ай сайын мамлекет тарабынан сыйлык катары 1000 сом берилип турат. Негизинен кандын таңкыстыгы жайында байкалат.Себеби бул учурда адамдар эмгек өргүүсүнө чыгып кетет. Ошол мезгилде каттоодогу ардактуу донорлорго кайрылууга туура келет.

Донор боло турган адамдын салмагы 50 кг дан жогору жана ден-соолугу чың болуусу абзел. Эркектердин гемоглобини 130 гр. дан 140 гр.га чейин болсо, айымдардыкы 120 гр.дан 130 гр. чейин болуусу шарт.

"Ардактуу донор болгум келет"

"Биржолууниверситетибизге көчмө кан борборунан врачтар келишкен. Кан тапшырам деп кайрылганымда врачтар мага карап аябай күлүшкөн. "Бар, кете бер, сага кайрадан канды каяктан табабыз?"- дегенде ыңгайсыз абалда калгам. Көрсө өзүм арык болуп, салмагым да 50кг жетпей кан тапшыра албайт экем," -деди Бишкек гуманитардык университетинин студенти Самара.

"Манас" университетинин студенти Айгерим Кадыркул: "Кан тапшырганда эч кандай деле кыйынчылыктарды көргөн жокмун. Башым айланып, кан басымым түшкөн жок. Бизге эки күн сабакка барбаганга уруксат кагазын беришкен. Бирок, бул мүмкүнчүлүктү колдонбой, дароо эле сабакка келе бердим. Келечекте ден-соолугум ордунда болсо кан бергенге даалат жасайм" –деди.

Канды ден-соолугум жана муктаждар тапшырам

"Кан борборунда иштөө менен бирге ардактуу донор да болуп келем. 1996-жылдан баштап ушул күнгө чейин 58 жолу кан тапшырдым. Алгачкы ирет 36 жашымда тапшыргам. Канымдын тобу биринчи, резус факторум оң (положительный). Мурунку стандарт боюнча 1-группа универсалдуу кан группасы болуп келген болсо, учурда бул нерсе түп тамырынан бери өзгөрдү. Башкача айтканда ар бир топтогу кан донору өзүнө гана туура келет. "Дени сак улут -Күчтүү мамлекет" демекчи мен өзүмдүн ден-соолугум үчүн жана элим үчүн берем. Алгач плазма донору катары баштасам, кийинчерээк кан донору болдум. Кан тапшыруу эч кандай коркунуч жаратпайт. Тескерисинче эки айда бир жолу кан берип турса организм тазарып, жашарат. Майлуу, сүттүү тамактарды жебегенге, спирт ичимдиктерин ичпей, таза абада сейилдейм. Мени кубандырган нерсе, учурда жаштардын кан тапшырууга жигердүү катышуусу",-деди Республикалык кан борборунун врач терапевти Гүлбара Кенанбаева.

Кан берип башкаларга өмүр тартуула

Учурдагы кан тартыштыгын азайтууга аракет кылган жаштар уюмдары да бар. Алардын катарын "Клуб-25 (Club 25)" толуктайт. Бул программаны колго алган Айсулуу Алыбаева: "Клуб-25 1989-жылы Түштүк Африка өлкөсүндө түзүлгөн. Максаты СПИДдин алдын алуу жана сергек жашоо образын түзүү. Программанын жардамы менен Зимбабведе 2001-жылы СПИДди 0.06пайызга азайта алышкан. Кыргызстанда бул долбоор 2012-жылы ачылып, алгач 5 гана волентор иштей баштаган. Клуб 25тин максаты, 18 жаштан 25 жашка чейинки жаштарды кан берүүгө үгүттөп, 18 жаштан 25 жашка чейин 25 жолу кан тапшырууга үгүттөө.

Günümüzde dünyadaki sadece 62 ülkede kan temini % 100 sağlanmış dururumdadır. Dünyada 140 ülkede kan bağışı aile üyelerinden ve para karşılığında sağlanabiliyor. Dünya genelinde her bir saniyede farklı nedenlerle kana ihtiyaç duyuluyor. Bu ise kan ihtiyacını her geçen gün artırıyor.

Kan'a en çok ihtiyaç - yaz aylarında

Cumhuriyet Kan Merkezi'nin başkan yardımcısı Aykanış Satıbaldiyevden aldığımız bilgiye göre Kırgızistan'da 18 yaşından 60 yaşına kadar sağlıklı olan herkes kan verebiliyor. Kendi isteği ile 30 kere, belirli bir ücret karşılığında 45 kere kan bağışında bulunanlara Şerefli Verici Rozeti ile ödüllendiriliyor. Şerefli Verici ödülüne layık görülenlere devlet tarafından her ay 1000 som veriliyor. Temelde yaz döneminde kan verenler az olduğu için o dönemde kan için gönüllü kan vericilere başvurmak zorunda kalıyoruz.

Kan bağışlayanların ağırlıkları 50 kilonun üstünde olmalı ve herhangi bir sağlık problemi bulunmaması gerekiyor. Erkeklerin hemoglobini 130 gramdan 140 grama kadar, bayanların ise 120 gramdan 130 grama kadar olması gerekiyor.

Kan vermek için engel olmamalı

Bişkek Beşeri Bilimler Üniversitesi'nin öğrencisi Samara: 'Kan Merkezi'nden üniversitemize gelen doktorlara kan vermek için başvurduğumda 50 kilodan az olduğum için benden kan almadılar. Bana: 'Sonra sana kanı nereden bulacağız' dediler. Bu beni oldukça rahatsız etti' dedi.

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi'nin öğrencisi Aigerim Kadırkul ise kan verdiğimde hiç telaşlanmadım. Başım dönmedi, tansiyonum düşmedi. Bize doktorlar rapor yazıp verdi. Fakat durumun iyi olduğu için ben derslerime katıldım.

Kanımı sağlığım ve halkım için bağışlıyorum

Cumhuriyet Kan Merkezi'nin terapisti Gulbara Kenanbayeva ise: 'Kan Merkezi'nde çalışmamla birlikte şerefli verici olarak, 1996 yılından bu güne kadar 58 defa kan bağışladım. İlk kan bağışımı 36 yaşında yaptım. Her bir kan vericicinin kanı kendisine aittir. Ben kendi sağlığım ve halkım için kanımı bağışlıyorum. Kan vermek korkulacak bir durum değildir. Tam tersi 2 kez kan veren insanın organizması temizlenecektir. Yağlı ve sütlü yemekleri fazla tercih etmiyorum. Alkol kullanmıyorum ve temiz havada dinlenmeyi tercih ediyorum. Beni en çok sevindiren şey gençlerin kan bağışında bulunmasıdır' dedi. Dinlenmeyi tercih ediyorum. Beni sevindiren şey, gençlerin buraya çok başvurmasıdır' dedi.

Kan bağışlayıp hayat hediye et

Günümüzde kan defisiti olmaması için yardım eden gençlerin kurduğu örgütler var. Bu gruplardan biri Hedef 25 clübudur. Bu Clup 25 1989 yılı Güney Afrika'de kurulmuştu. Amacı Aids'i durdurmak ve hayatı devam ettirmektir. Bu program ile Zimbabve'de 2001 yılında AİDS % 0,06 azaltılmıştır. Kırgızistan'da bu proje Aysuluu Alıbayeva tarafından 2012 yılında başlatılarak, tarafından yürütülmüştür. Clup 25'in amacı, 18 yaştan itibaren 18 yaştan 25 yaşa kadar olan gençleri kan bağışlamaya davet etmektir.

“Голливуд” жылмаюсуна жетүүнүн сыры

“Hollywood” Gülümsemesine Ulaşmanın Sırrı

Бакай Абдимиталипов

Шурудай тизилген таза тиштер-ден соолуктун ачкычы жана албетте ар бир адамдын кыялы. Тиштердин бир гана таза (курт түшпөгөн) болушу эле эмес, түз жайгашуусу да абдан маанилүү. Себеби кыйшак тиштер организмдин толук кандуу иштешине кедергисин тийгизүү менен бирге бет-жаак түзүлүшүнүн эстетикалык көрүнүшүн да бузат.

İnci gibi parlak dişler her insanın hayalidir. Dişlerin sadece temiz olması değil düzgün yerleşmesi de çok önemlidir. Çünkü çarpık dişler organizmanın düzgün çalışmasına engel olmakla birlikte çene yapısının estetik görüntüsünü de bozmaktadır.

Айдай Амангелди кызы

Ортодонтия (гр. Orthos-түз, лат. dens, dentis-тиш)-тиштердин аномалиясын жана аларды түздөө жолдорун, ыкмаларын окуткан стоматологиянын бир бөлүгү. Сурия Жамгырчиевнанын айтымына караганда дүйнөдөгү эң кымбат дарылануу ортодонтия.

“Тиштеримди түздөткөн соң гана бактылуу боло алам”

“Тиштеримдин түз эмес экендиги мени чоң депрессияга түшүрүп, толук кандуу жашашыма жолтоо болду”,-дейт Бишкек шаарынын тургуну Оксана. Каарманыбыз алты жыл мурун тиштеринин араларындагы чоң ачыктыктан жана өтө кыйшак болгондугунан улам уялып, өзүнө болгон ишеними жоголуп, чөгүп кеткенин баяндады. “Жеке жашоомду да кура алган жокмун. Тиштеримди түздөткөндөн соң гана бактылуу боло алам деген чечимге келдим”,- деди күлүп. Азыр Оксана өз бактысын таап, бактылуу. Анткени ал болгон кыйынчылыктарды жеңип, үч жыл бою тиштерин түздөтүп, көздөгөн максатына жеткен.

Бүкүрөйүп жүрүү тиштердин кыйшак өсүүсүн шарттайт

Бишкектеги №6 ортодонтикалык поликлиниканын ортодонт-доктуру, саламаттыкты сактоонун отличниги Сурия Жамгырчиевна тиштердин кыйшак болуп өсүүсүн же кийинчерээк кыйшайып калуусунун бир топ себептерин айтып өттү:1-укумдан-тукумга өтүү касиети, 2-тырмак тиштөө, манжаларды жана калемсаптардын учтарын соруу сыяктуу жаман адаттардын жыйынтыгы; 3-узак убакытка упчу сордуруунун кесепети, 4-сүт тиштердин эрте түшүүсү, 5-ооз көңдөйүнүн гигиенасынын бузулуусу, 6-тиш доктурлардан убагы менен кеңеш алып турбоо, 7-бүкүрөйүп жүрүү (омуртка сөөктөрүнүн өсүшү бет-жаак жана тиш сөөктөрүнүн өсүшүнө таасир этет. Эгер адам ар дайым бүкүрөйүп жүрсө, алдынкы жаак астыга чыгып өсөт).

“Бизге көбүнчө мектеп курагындагылар кайрылышат. Эгер пациенттин ооз көңдөйүндөгү былжыр челинде жана тиштин катуу тканында оорулар болбосо, 12 жаштан 47 жашка чейин тиштерди түздөөгө болот”,-деди ортодонт. Кыйшак тиштерди өз убагында түздөтпөө функционалдык жетишсиздикке (тамакты туура чайнай албоо) жана эстетикалык диспропорцияга алып келерин кошумчалады. Анткени, туура эмес чайноонун жыйынтыгы бет-жаактын туура эмес өсүшүнө себеп болот.

“Брекеттер рак клеткасынын өсүшүнө алып келет”

Тиштерди пластинка жана брекет аппараттарынын жардамы менен түздөшөт. Тиш техник Алымбек Бакирдинович белгилегендей, пластинкалар-тиштерге байланып, таңдайга кийгизилет. Пациент пластинкасын тамак ичерде жана тишин жууганда алып койсо болот. Бул аппараттын бир кемчилиги таңдайга да кийгизилгендиктен сүйлөгөндө сөздөрдүн так айтылышына кедерги болот. Ал эми брекеттер тиштерге гана кийгизилип, түздөө процесси бүтмөйүнчө чечилбейт жана сүйлөгөндө ыңгайсыздык жаратпайт.

Сурия Жамгырчиевнанын белгилөөсүндө, сөзсүз эле брекеттер менен эмес, пластинкалар менен да жакшы жыйынтыкка жетүүгө болот. Болгону бейтап аны узак убакытка алып койбой тагынуусу шарт. Анткени тиштер кайра өз ордуна жылып кетиши мүмкүн. “Азыр Европада чоң тенденция жүрүп жатат. Жакында эле Дубайда өткөн ортодонттордун дүйнөлүк конгрессине катышып келдим. Мына ошол жыйналышта брекеттер рак клеткаларынын өсүшүнө алып келери тууралуу сөз болду. Брекеттерди орнотууда колдонулуучу клейлер ден соолукка өтө зыян экени далилденип жатат”, -деп белгиледи.

“Голливуд” жылмаюусуна кантип жетсе болот?

Тиштердин түздөлүшү ар бир бейтаптын тишинин өзгөчөлүгүнө жараша орточо 5-6 айдан алты жылга чейин созулушу мүмкүн. “Бизге ар түрдүү бейтаптар келишет. Жаңы баштап бирок таштап койгондор да бар. Каалаган жыйынтыкка жетиш үчүн эң негизгиси каалоо, эрк жана тартип керек. Түздөтүү процессинде тиштердин чыдатпай оорушу, ооз көңдөйүндөгү жагымсыздык жана башка бир топ кыйынчылыктар сөзсүз болот. Тиштердин чыдатпай оорушу-алардын жылып жаткандыгынын белгиси. Андыктан баардык кыйынчылыктарды сабырдуулук менен жеңип, чыдамкай болсо, “голливуд” жылмаюсундай жыйынтыкка жетишүүгө болот”,-деди Сурия айым.

Ayday Amangeldi kızı

Ortodontik tedavi (Orthos-düzgün, dens, dentis-diş)-dişlerin anomalisini ve onları düzeltme yollarını ve metotlarını çalışan dişçiliğin bir bölümüdür.

“Dişlerimi düzelttikten sonra mutlu olabilirim”

Bişkek’te yaşayan Aksana gazetemize çarpık dişlerinden dolayı depresyona girdiğini anlattı. Altı yıl önce dişlerinin ortasındaki büyük boşluktan ve çok çarpık olması yüzünden utanıp, kendine olan güveni kaybolduğunu belirtti. Dişlerinin kötü görüntüsü kişisel ilişkilerini bile etkilemiş. Dişlerini düzelttikten sonra mutlu olabileceği kararına varmış. Şu an Aksana çok mutlu. Çünkü o bütün zorlukları yenip, üç sene boyunca dişlerini düzeltmekle uğraşıp, istediği hayaline ulaştı.

Eğri yürürsen dişlerin çarpık büyür

Bişkek’teki 6 Nolu Ortodontik Polikliniği’nin

Ortodont Doktoru Suriya Camgırçievna dişlerin çarpık büyümesi ya da sonradan eğrilmesinin sebeplerini şu şekilde sıralamaktadır: 1. Başka birinden aktarılması. 2. Tırnaklarını, parmaklarını, kalem uçlarını ısırma, emme gibi kötü alışkanlıklar. 3. Uzun zaman emzik kullanımı. 4. Köpek dişlerinin erken düşmesi. 5. Ağız hijyeni ihlali. 5. Diş doktorlarına zamanında tedavi olmama. 6. Sarkıtmak (omurga kemiklerinin büyümesi çene ve diş kemiklerinin büyümesine etki yapar. Eğer insan her zaman eğik yürürse altçene kemiği öne giderek büyür).

Ortodont Doktoru Suriya Camgırçievna: ‘Bize özellikle lise öğrencileri geliyor. Eğer hastanın ağız yapısında ve dişin sert dokusunda hastalıklar olmazsa, 12 yaşından 47 yaşına kadar dişler düzeltilebiliyor. Çarpık dişler zamanında düzeltilmezse fonksiyonel dezavantaj(yanlış çiğneme) ve estetik orantısızlık ortaya çıkmaktadır. Çünkü yanlış çiğneme sonucu çenenin düzgün büyümemesini de getirir’ dedi.

“Braketler kanser hücrelerinin büyümesine neden olur”

Dişler diş telleri ve braketler yardımıyla düzeltilmektedir. Diş teknisyeni Alımbek Bey’in belirttiği gibi diş telleri dişlere bağlanır. Hastanın diş telleri yemek yediği zaman ve dişlerini fırçaladığı zaman çıkarabilir. Bu cihazın tek dezavantajı takıldığı zaman konuşmada rahatsızlık yaratır. Braketler ise sadece dişlere giydirilip, düzeltme süreci bitene kadar çıkarılmaz ve konuşmada da rahatsızlık oluşturmaz.

Suriya Camgırçievna, braketler dışında diş telleri ile de iyi bir neticeye alınabileceğini söyledi. “Yeter ki hasta onu çıkarmadan uzun süre takabilsin. Çünkü dişler önceki dişlerin yerine doğru hareket edebilir. Şimdi Avrupa’da büyük bir eğilim oluştu. Yakın zamanda Dubai’de düzenlenen ortodont-doktorları uluslararası kongresine katıldım. İşte o toplantıda braketler kanser hücrelerinin büyümesine neden olduğu dile getirildi. ” Braketleri yapıştırmakta kullanılan tutkalların sağlığa çok zararlı olduğu kanıtlanmakta olduğunu belirtti.

Suriya Camgırçievna: “Dişlerin düzeltilmesi her hastanın dişinin özelliğine göre ortalama 5-6 aydan altı seneye kadar devam edebilir. Bize farklı hastalar geliyor. Yeni başlayıp, sonradan bırakanlar da var. İstenilen sonuca ulaşmak için en önemlisi arzu, sabır ve disiplin. Düzeltme sürecinde dişlerin dayanılmaz derecede ağrıması, ağız içinin rahatsızlığı ve bir çok zorluklar mutlaka olacaktır. Dişlerin ağrıması onların bir hareketinin sonucudur. Onun için bütün zorlukları sabırla yenip, dayanıklı olursanız “Hollywood” gülümsemesi gibi sonucu elde edebilirsiniz” dedi.

Plus Market

“Жалдагы” соода түйүнү ишке кирипти

Cal Şubesi Hizmete Başladı

Кыргызстанда чекене соода товарларын сатуучу алдыңкы дүкөндөрдүн бири -“Plus Market” Түркиядагы, жергиликтүү жана дүйнө жүзүндөгү маркаларды бириктирип борбор калаада кызмат көрсөтүп келет. Бир жылдан бери ийгиликтүү иштеп келе жаткан Plus Market тууралуу анын жетекчилеринин бири Рано Хасанбаева сөз кылды.

İpekyolu güzargahındaki Kırgızistan'da tarih boyunca dönüşüme uğrayan pazarlar bütün dünyada olduğu gibi açılan alışveriş merkezleri ve marketlerle yeni bir yapıya kavuşuyor. Bu yapının en önemli örneklerinden biri Bişkek'te faaliyet gösteren Plus Market'tir. Mağaza Yöneticilerinden Rano Hasanbayeva 1 yılı aşkın bir süreden beri Bişkeklilere hizmet veren Plus Marketler Zinciriyle ilgili gazetemize konuştu.

Plus Market өзүнүн кеңири жана ыңгайлуу соодо борборлору менен кардарлар үчүн ыңгайлуу атмосфера жана мүмкүнчүлүк тартуулоодо. Дүйнө жүзүндөгү белгилүү маркалардын ар түркүн продукцияларын бир жерде табууга мүмкүн болгон Plus Market дүкөндөрү товарларды кардарларга ыңгайлуу баада сатыкка коюп келет.

Plus Market борбор калаанын тургундарына кызмат көрсөтүп тамак-аш продукцияларынын бардык түрлөрүн жана күнүмдүк жашоодо керектелүүчү продукцияларды эң ыңгайлуу баада кардарларга жеткирүүдө.

Жогоруда айтылгандай кенен жана ыңгайлуу соода түйүндөрү Бишкектин борбордук жайларынан орун алган. Алгач Vefa Center соода борборунда кызмат көрсөтө баштаса, кийинчерээк Bishkek Park соода борборлорунда өзүнүн түйүнүн ачкан. “Кардарларыбызга татыктуу кызмат көрсөтүү биздин максатыбыз” деп баса белгилеген Рано Хасанбаева “Жал” кичи районундагы “Манас” университетинин жалпы персоналы жана студенттерине да кызмат көрсөтүү максатында Plus Market “Жалда” өзүнүн түйүнүн ачканын айтты.

Plus Market заманбап чекене сатуу жана кызмат көрсөтүү секторунда Кыргызстанда алдыңкы орундарда экенин кошумчалаган Рано Хасанбаева Бишкекте табуу кыйын болгон айрым күнүмдүк керектелүүчү товарларды, тамак-аш, косметика жана башка көптөгөн товарларды бул дүкөн түйүндөрүнөн оңой эле жолуктурууга болот.

Кыргызстандын соода-сатык тармагынын өнүгүшүнө күн сайын зор салымын кошуп келе жаткан Plus Market борбор шаарда кардарларга заманбап кызмат көрсөтүүнүн ыкмаларын колдонуп келет. “Ар дайым кардарлардын муктаждыктарын жана ыраазычылыгын эң негизги принцип катары кармап иш кылабыз. Мезгилдин талабына ылайык ай сайын товарлардын катарына жаңы товарларды кошуп турабыз. Албетте товарлардын баалары мүмкүн болушунча кардарлардын мүмкүнчүлүгүнө жараша эң төмөн кылууга аракет жасайбыз. Ошондой эле маал-маалы менен ар кандай мезгилдик арзандатууларды жүргүзүп турабыз. Ай сайын чыккан атайын каталогубуз кардарларыбыздын электрондук даректерине жөнөтүлүп турат” – деди Рано Хасанбаева.

Бишкектеги эң жаңы жана ыңгайлуу товар бааларын көрүү үчүн Plus Market дүкөндөрүнүн бирине баруу жетиштүү экенин айтты Рано Хасанбаева.

Ар дайым кардарлардын кызыкчылыгы биринчи орунда экенин белгилеген Plus Market дүкөнүнүн жетекчилеринин бири жакын арада Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин окуудары үчүн атайын төмөндөтүү карточкасы ишке киргизилээрин да айтты.

Рано Хасанбаева

Plus Market, geniş ve ferah konseptli alanları ile gerçek anlamda bir alışveriş keyfi yaşatıyor. Dünya çapında markaları ve geniş yelpazedeki ürünleri bir arada sunan Plus Market mağazalarında müşteri ihtiyaçlarının tümünü uygun fiyatlar ile sunuyor.

Kırgızistan'ın önde gelen perakende ürün pazarlamacısı olan Plus Market günümüzde Türkiye'den, dünyadan ve lokal birçok markayı ayağımıza kadar getiriyor.

Plus Market, her türlü gıda, temizlik ve diğer ihtiyaç maddelerinin en uygun fiyat ve kalite ile müşterilerine sunuyor. Geniş ve ferah konsepte planlanan Plus Market şehrin merkezi noktalarında hizmet veriyor. İlk olarak Vefa Center'de hizmete başlayan Plus Market, Daha sonra Bişkek'in gözde alış veriş merkezlerinden Bişkek Park'ta, Bişkeklilere hizmet sunmaya başladı. Müşteri veli nimetimizdir diyen Rano Hasanbayeva, Cal'da Manas Üniversitesi personeline ve öğrencilerine hizmet sunmak için Plus Market Cal Şubesini açtıklarını belirtiyor.

Alışverişin en keyifli, en farklı ve en çeşitlisini sunmakta, gelişen perakende sektörü standartlarını göz önünde bulundurarak tüm süreçlerini geliştirme çabası ile faaliyetlerini devam ettiren Plus Market ve sunduğu fırsatlar ile tüketicinin tercihi olmayı sürdürüyor.

Plus Market'in Kırgızistan'ın modern anlamda perakende sektörünün liderlerinden biri olduğunu belirten Rano Hasanbayeva, Bişkek'te bulunması zor olan birçok gıda, ihtiyaç maddesi ile birlikte kozmetik, zücaciye ve birçok ürün çeşidini barındıran bölümleri ile tüm gereksinimlerin konfor içinde karşılanabileceği bölümlerden oluştuğunu söyledi.

Kırgızistan'daki alış veriş olgusunun gelişimine sürekli katkı sağlayacaklarını belirten Rano Hanım, Bişkeklilere nezih bir ortamda üstün kalite de yüzlerce markayla hizmet sunduklarını söyledi. Sürekli olarak tüketici talepleri ve yönlendirmeleri ile hareket eden Plus Market müşteri memnuniyetini ön planda tutmaktadır. Her ay değişik grup ürünlerde düzenlenen ve süreklilik arz eden kampanyalarla tüketicinin en iyi kalitedeki ürüne en uygun fiyatla sahip olmasını amaçladıklarını dile getirdi. Ayrıca bu indirim ve kampanyaları aylık olarak çıkardığımız ürün katalogları ve müşterilerimizin e-postalarına yollayarak, onların bu fırsatları yakalamalarını sağlıyoruz. Rano Hasanbayeva Bişkeklilerin en güncel fırsatları ve en iyi fiyatları yakalamak için Plus Market mağazalarını ziyaret etmelerinin yeterli olacağını belirtiyor.

Her fırsatta müşteri memnuniyetine verdikleri önemi dile getirerek, yakın bir zamanda Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi mensuplarına yönelik başlatacakları indirim kartı uygulamasının da gazetemiz aracılığı ile müjdesini veriyor.